

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Společenská odpovědnost firem – aplikace ISO 26000 v podmínkách švédské ekonomiky

Corporate social responsibility – application of ISO 26000 in conditions of Swedish
economy

DP-EF-KPE-2010-113

ONDŘEJ ŽÁK

Vedoucí práce: Ing. Martina Prskavcová, Ph.D. – KFÚ, EF, TUL

Konzultant: Ing. Pavla Řehořová, Ph.D. – KPE, EF, TUL

Počet stran 81

Počet příloh 4

Datum odevzdání 07. 05. 2010

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - Školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat náhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 07. 05. 2010

Anotace

Norma ISO 26000, v současnosti připravovaný mezinárodní standard na poli společenské odpovědnosti, a problematika společenské odpovědnosti firem jsou hlavními předměty této diplomové práce. Autor si klade za cíl seznámit čtenáře s problematikou společenské odpovědnosti firem a zasadit do jejího kontextu již zmíněnou normu. Dále je provedena analýza chystané normy a nastínění její budoucí podoby. V teoretické části je následně popsáno současné socio-ekonomické klima na území Švédska a autor se snaží nalézt důvody stojící za jeho aktuální podobou. Praktická část je pak zaměřena na prověření určitých vytyčených tezí vůči švédským organizacím na vzorku nejvýznamnějších hráčů na trhu z hlediska velikosti obrátu. V celé práci bylo hojně využíváno internetového prostředí a to ať již pro získávání zdrojů pro teoretickou část, vzorku společností a kontaktů na ně, či pro tvorbu dotazníkového šetření a jeho následnou distribuci. Práce by měla přispět ke zmapování velice aktuální problematiky normy ISO 26000 na teoretické úrovni a v praktické části na specifickém trhu, kterým je zde Švédsko. V neposlední řadě by mělo být přínosem práce její přispění k úspěšnému řešení univerzitního projektu „*Společenská odpovědnost firem, aplikace normy ISO 26000 v Evropě*“.

Klíčová slova: Společenská odpovědnost firem, CSR, ISO 26000, Švédsko

Annotation

Norm ISO 26000, recently prepared international standard in field of social responsibility, and concept of corporate social responsibility are main issues in this master thesis. Author set as a goal to introduce reader into problematic of corporate social responsibility and put already mentioned norm into its context. Further follows analysis of the prepared norm and outline of its future form. In theoretical part is nowadays socio – economic climate in country of Sweden also described and author tries to find reasons that has built its current layout. Practical part is then aimed to establish set assumptions regards Swedish organisations on a sample of the most important players on the market in terms of turnover height. In whole thesis has been used internet connection a lot, among others for getting sources for theoretical background, sample of companies and contacts on them, or for creation and follow up distribution of the questionnaire. Thesis should mainly contribute to map highly actual problematic of the norm ISO 26000 on theoretical level and specifically in Sweden on practical level. Last not least further contribution should be to achieve successful solution of the project “Corporate social responsibility, application of ISO 26000 norm in Europe”.

Keywords: Corporate social responsibility, CSR, ISO 26000, Sweden

Poděkování

Na tomto místě by autor rád vyjádřil slova díky všem, kteří ho při tvorbě této práce podporovali. Zejména se pak jedná o vedoucí práce Ing. Martinu Prskavcovou, Ph.D., která svými cennými radami a zkušenostmi udávala směr této práce. Její osobní vstřícnost, rychlost odpovědí a flexibilita spojená s požadavky autora na konzultaci přispěly významnou měrou k finální podobě práce. Specifické požadavky na konzultace vznikly zejména z důvodu autorova zaměstnání ve společnosti AC Nielsen s.r.o. se sídlem v Praze, které také patří díky za pochopení a podporu při vypracovávání práce. Další uznání patří švédské Högskolan Kristianstad za poskytnutí přístupu ke specifickým vědeckým databázím a dalším nástrojům použitým v práci. Dále by chtěl autor vyjádřit díky své rodině, která mu byla oporou po celé vysokoškolské studium. Nakonec ale určitě ne nejmenší díky patří Mgr. Bc. Haně Hendrychové, která s autorem sdílela denní radosti i starosti po celou dobu tvorby práce a přispěla svými názory k její finální podobě.

Obsah

Úvod	12
1 Základní pojmy.....	13
1.1 CSR.....	13
1.2 Stakeholder	14
1.3 Trvale udržitelný rozvoj.....	16
1.4 Due diligence	17
1.5 Shrnutí.....	18
2 Historické pozadí vzniku normy ISO 26000	19
2.1 Od CSR k SR	20
2.2 Shrnutí.....	21
3 O normě ISO 26000.....	22
3.1 Orientace organizace směrem k ISO 26000.....	24
3.2 Členění ISO 26000.....	25
3.2.1 Rozsah	25
3.2.2 Pojmy, definice a zkratky	26
3.2.3 Vnímání SR	27
3.2.4 Principy SR.....	28
3.2.5 Rozpoznání SR a zapojení stakeholderů	30
3.2.6 Pokyny ke klíčovým bodům SR	31
3.2.7 Pokyny k integraci SR do celé organizace	32
3.3 Přínos normy ISO 26000	33
3.3.1 Přínos z pohledu společnosti	33
3.3.2 Přínos z hlediska konkrétní organizace	35
3.4 Shrnutí.....	36

4	Švédsko.....	37
4.1	Socio-ekonomický vývoj	37
4.2	Švédsko v mezinárodním srovnání	40
4.2.1	Mezinárodní integrace Švédska.....	41
4.3	Postoj Švédů k SR.....	42
4.3.1	Daňové zatížení	43
4.3.2	Poskytovaná mezinárodní rozvojová spolupráce	45
4.4	Shrnutí.....	46
5	Praktická část.....	48
5.1	Švédské prostředí	48
5.2	Selekce organizací	49
5.3	Dotazník.....	51
5.4	Výsledky šetření	52
5.4.1	1. Část dotazníku - Obecné informace.....	54
5.4.2	2. Část dotazníku – Společenská odpovědnost firem	58
5.4.3	3. Část dotazníku – ISO 26000.....	64
5.5	Shrnutí dotazníkového šetření	77
6	Komplexní pohled na normu ISO 26000.....	78
	Závěr.....	80

Seznam použitých zkratk

ABNT – Brazilská asociace technických norem
BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CSR – Společenská odpovědnost firem
COPOLCO – Výbor na ochranu spotřebitelů
EBRD - Evropská banka pro obnovu a rozvoj
EU – Evropská unie
HDP – Hrubý domácí produkt
HND – Hrubý národní důchod
IDEA – Mezinárodní institut pro demokracii a svobodné volby
ILO – Mezinárodní organizace práce
ISO – Mezinárodní organizace pro standardizaci
MMF – Mezinárodní měnový fond
NGO – nezisková organizace
OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
ODA – Oficiální rozvojová pomoc
OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
SAG – Strategická poradní skupina
SIDA – Švédská mezinárodní rozvojová agentura
SIS – Švédský normalizační úřad
SMO – střední a malé organizace
SR – Společenská odpovědnost
TMB – Technický řídicí výbor
tzv. – tak zvaný/ tak zvaně
UN – Organizace spojených národů
WG – Pracovní skupina
WTO – Světová obchodní organizace

Seznam tabulek

Tab. 1 - Rozdíly mezi CSR a SR.....	21
Tab. 2 – Daňová kvóta - procentuální podíl daní na HDP	43
Tab. 3 – Daňové zatížení alkoholických nápojů v roce 2009.....	44
Tab. 4 – Přehled společností, které zareagovaly na průzkum	53

Seznam obrázků

Obr. 1 - Schéma podmínek pro trvale udržitelný rozvoj	16
Obr. 2 - Schéma vztahů organizace	30
Obr. 3 - Klíčové body SR a jejich závislost	32
Obr. 4 - SWOT analýza normy ISO 26000	79
Obr. 5 - Zahraniční vlastníci ve firmě	55
Obr. 6 - Povědomí o pojmu CSR.....	56
Obr. 7 - Pracovní pozice respondentů	57
Obr. 8 - Souhlas se stanoviskem.....	58
Obr. 9 - Průměrné rozdělení mezi pilíře CSR	60
Obr. 10 - Motivy pro implementaci CSR	61
Obr. 11 - Zavedení norem	62
Obr. 12 - Povědomí o normě ISO 26000.....	64
Obr. 13 - Zdroje informací o normě ISO 26000.....	65
Obr. 14 - Povědomí o datu spuštění normy	67
Obr. 15 - Přidaná hodnota normy ISO 26000.....	68
Obr. 16 - Postoj k zavedení normy ISO 26000	69
Obr. 17 – Preference certifikovatelnosti normy	70
Obr. 18 - Změna postoje při certifikovatelnosti	71
Obr. 19 - Přínosy normy ISO 26000 pro organizace.....	72
Obr. 20 - Přínosy normy ISO 26000 pro společnost	73
Obr. 21 - Očekávání od aplikace normy.....	74
Obr. 22 - Účast na soutěžích oceňující CSR	75

Úvod

Jak již z názvu této práce vyplývá, zabývá se nově připravovanou normou ISO 26000 zastřešenou mezinárodní neziskovou organizací ISO (International Organization for Standardization - Mezinárodní organizace pro standardizaci). Její název je odvozen od řeckého „ISOS“ znamenající „rovný, rovnoprávný, rovnající se“. ISO sdružuje na 162 národních standardizačních úřadů včetně českého „Ústavu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví“.

Norma ISO 26000 je momentálně v závěrečné fázi přípravy s předpokládaným spuštěním v průběhu roku 2010. Jde o standard zaměřený na zavádění SR (Social Responsibility – společenské odpovědnosti) do organizací, což je rozšířená podoba všeobecně známého pojmu CSR (Corporate Social Responsibility – Společenská odpovědnost firem).

Tato práce si klade za cíl seznámit čtenáře s problematikou společenské odpovědnosti obecně, poskytnout přehled o chystané normě ISO 26000 a ilustrovat podmínky pro její zavádění v rámci švédské ekonomiky. Výše uvedené body budou obsaženy v rámci teoretického výkladu, na nějž naváže část praktická. Jejím úkolem je potvrzení či vyvrácení závěrů, které vyplynou z rešerše literatury a dalších zdrojů v rámci teoretické části. Prostředkem k praktickému ověření stanovených cílů se stane on-line průzkum mezi vybranými švédskými organizacemi, zaměřený na zjištění vnímání a postojů nejvýznamnějších švédských firem k implementaci výše uvedené normy v kontextu jejich přístupu k CSR.

1 Základní pojmy

Na úvod je třeba blíže vymezit pojmy, jichž je v práci užíváno. Jedná se popsání pojmu CSR, vymezení výrazu stakeholder, přiblížení konceptu trvale udržitelného rozvoje a jako poslední v této kapitole bude zmíněna due diligence.

1.1 CSR

Prvním z nich je CSR. Jak již bylo zmíněno, jedná se o zkratku pocházející z anglického jazyka ukrývající v sobě počáteční písmena výrazu „Corporate Social Responsibility“, jejímž českým ekvivalentem je pojem společenská odpovědnost firem. V české literatuře je možné narazit na termín vycházející z českého výrazu „SOF“. V rámci této práce je upřednostněn pojem CSR, který je plnohodnotným ekvivalentem SOF.

Problém sociálně spravedlivější společnosti byl historicky nesčetněkrát podroben kritice filozofů, jakými jsou Platón, Aristoteles, Kant a Marx.¹ V novodobé literatuře se pojem CSR poprvé objevuje roku 1953 a jeho autorem je Howard R. Bowen, který ve své stati „*Social Responsibilities of the Businessman – Společenské odpovědnosti obchodníka*“ zmiňuje tento termín vůbec poprvé. Proto je Bowen považován za duchovního otce pojmu CSR a také mu patří prvenství v definování tohoto pojmu: *CSR odkazuje podnikatele k povinnosti naplňovat takové strategie, činit rozhodnutí, nebo sledovat trendy, které jsou žádoucí ve smyslu zájmů a hodnot společnosti.*² Od této doby se objevilo mnoho více či méně zdařilých a relevantních definic tohoto pojmu. Proto se o termínu CSR začalo mluvit jako o nejednoznačném a oblast neměla jasně vytyčené hranice. To vedlo k jeho záměně

¹ MBARE, O. The role of corporate social responsibility (CSR), in the new economy. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies* [online]. 2006, roč. 11, č. 1, [cit. 2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.ejbo.jyu.fi/articles/0901_5.html>

² BOWEN, H.R. *Social responsibilities of the businessman* [online]. 2007 [cit. 2009-10-27] s. 6 - 10 Dostupný z WWW: <<http://books.google.cz/books?id=CkYIAAAAMAAJ&q=Bowen+H.R.+Social+responsibilities+of+the+businessman&dq=Bowen+H.R.+Social+responsibilities+of+the+businessman&ei=1UPgS7CrHomUNZW5YM&cd=1>>

například za environmentální problematiku, která je ve skutečnosti jeho součástí, avšak ne celým obsahem.³

Z mnoha dostupných a rozličných definic CSR je zde uvedeno, jako jedno z nejlépe vyjadřujících podstatu věci pojetí CSR Evropskou komisí, jenž zní: „*Společenská odpovědnost firem je koncept, kdy organizace integruje na dobrovolné bázi sociální a ekologická hlediska do svých obchodních aktivit, a do interakcí se svými stakeholdery.*“⁴

Celý koncept CSR je založen na třech pilířích tzv. *three-bottom line*. Tyto pilíře jsou:

- Sociální,
- ekonomický,
- ekologický.

Organizace by měla tato hlediska zahrnout do své činnosti, a to zejména s ohledem na své stakeholdery.⁵ K dodržení principů CSR je třeba zahrnout všechna tři kritéria do svých aktivit.

1.2 Stakeholder

Výše zmíněný pojem stakeholder je opět přejatý z angličtiny a doslova by se do češtiny přeložil jako podílník či účastník. Může se jednat buď o jedince či skupinu lidí. K předejití nejasností je v rámci této práce užíván původní, avšak již počeštěný výraz stakeholder. V rovině CSR chápeme stakeholdery jako všechny zainteresované subjekty ovlivňující nebo ovlivněné činností konkrétního podniku.

³ SCHMIEG, S. *The evolution of CSR* [online]. 2007, [cit. 2009-10-27] Dostupný z WWW: <<http://thinkingshift.wordpress.com/2007/03/27/the-evolution-of-csr/>>

⁴ *Corporate Social Responsibility (CSR)* [Online]. Brusel: European Commission, 2009. [cit. 2009-10-20] Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>

⁵ PRSKAVCOVÁ, M. aj. *Společenská odpovědnost firem, lidský kapitál, rovné příležitosti a environmentální management s využitím zahraničních zkušeností*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-436-8.

Stakeholderi mohou být identifikováni na základě atributů, jako jsou vlastnictví, práva nebo zájmy v podniku a podnikových činnostech v minulosti, současnosti, či budoucnosti. Takto proklamovaná práva či zájmy jsou výsledkem spolupráce s organizací, nebo vázané na činnost organizace.⁶ Pro upřesnění pojmu uvedme skupiny, ze kterých většina stakeholderů pochází⁷:

- Vlastníci,
- zaměstnanci,
- akcionáři,
- investoři,
- obchodní partneři,
- zákazníci,
- odbory,
- komunity dotčené činnostmi podniku,
- státní správa.

Jedním z klíčových poznatků v této oblasti je, že naplňování požadavků jednotlivých stakeholderů, či skupin stakeholderů, nemá pro dotčenou organizaci stejnou důležitost a organizace beroucí v potaz své stakeholdery by měla mít stanovenou jejich prioritu, neboť zpravidla není možné uspokojit přání a potřeby všech v jeden okamžik. Jinými slovy, společnost by si měla určit své klíčové stakeholdery.⁸ Tato problematika je daleko složitější, ovšem pro potřeby nastínění normy ISO 26000 se tento popis jeví jako postačující. Nyní pár slov k trvale udržitelnému rozvoji.

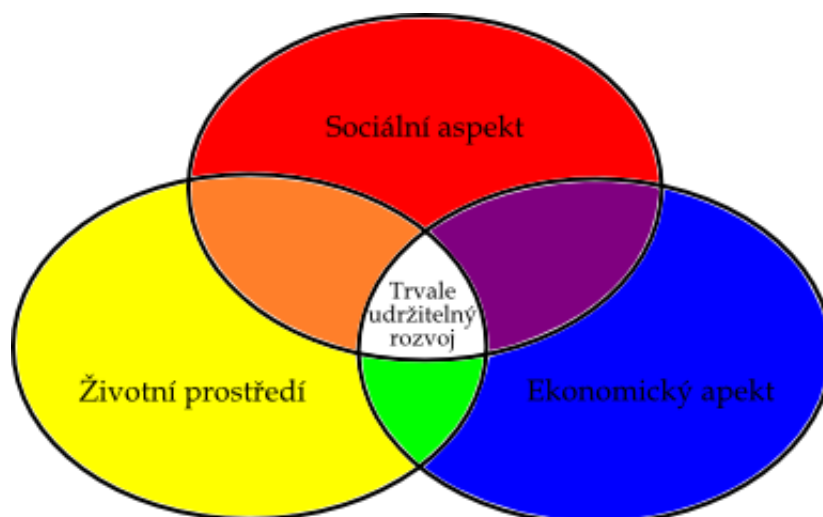
⁶ CLARKSON, M. B. E. A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Academy of Management Review* [online]. 1995, roč. 20, č. 1, s. 92-117. [cit. 2009-10-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/258888>>

⁷ *Stakeholder definition* [online]. BusinessDictionary.com, 2009. [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessdictionary.com/definition/stakeholder.html>>

⁸ PRSKAVCOVÁ, M. aj. *Společenská odpovědnost firem, lidský kapitál, rovné příležitosti a environmentální management s využitím zahraničních zkušeností*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-436-8.

1.3 Trvale udržitelný rozvoj

Celý koncept CSR respektive normy ISO 26000, sloužící jako návod pro jeho zavedení, má vytyčen jako jeden ze svých cílů takový vývoj, který bude směřovat k trvale udržitelnému rozvoji (Sustainable development).⁹ Pro definování pojmu opět použijeme definici Evropské komise, která zní: „*Trvale udržitelný rozvoj znamená zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné i příští generace.*“¹⁰ Tato rovnováha je zachycena na Obr. 1, ze kterého je patrné, že trvale udržitelného rozvoje může být dosaženo právě v průniku všech tří pilířů CSR.

Obr. 1 - Schéma podmínek pro trvale udržitelný rozvoj.

Zdroj: Vlastní

⁹ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:

<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislative/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

¹⁰ *Sustainable development* [online]. Brussels: Environment Directorate-General of the European Commission, 2009 [cit. 2009-11-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/environment/eussd/>>

1.4 Due diligence

Posledním pojmem často se vyskytujícím ve spojení se společenskou odpovědností je anglický termín „due diligence“. Toto spojení se ustálilo i v jazyce mnohých manažerů a podobně jako u slova stakeholder se zpravidla nepoužívá žádný jeho český ekvivalent. Případným českým překladem by byl pojem náležitá pečlivost, resp. náležitá opatrnost.¹¹

V souvislosti s pojednávanou problematikou chápeme tento termín jako rozsáhlou a proaktivní snahu o identifikaci rizik v průběhu životního cyklu výrobku nebo aktivity organizace s cílem odstranění, případně zjemnění dopadů těchto rizik. Například v jedné z oblastí SR týkající se problematiky lidských práv se jedná o proces, kde organizace nejen zajišťují, že nebudou porušována lidská práva stanovená zákony a Mezinárodní listinou lidských práv, ale také že se bude předcházet riziku jejich poškozování. Organizace by měly aplikovat due diligence k zajištění dodržování lidských práv, k identifikování a prevenci možných důsledků svých aktivit na lidská práva, případně v oblasti dopadů aktivit subjektů, s kterými jsou ve vztahu. Due diligence také může zahrnovat ovlivňování chování ostatních subjektů tak, aby se porušování lidských práv předcházelo.¹²

Lidská práva jsou zde uvedena pouze jako příklad. Dodržování principů due diligence se samozřejmě vztahuje i na ostatní aspekty zahrnuté v konceptu CSR. Problematika lidských práv spadá do sociálního pilíře, kam se dále řadí genderové problémy, férové vztahy zaměstnanec-zaměstnavatel, vztahy s místní komunitou atp. V rámci environmentálního pilíře se jedná o ochranu životního prostředí, správné zacházení s odpady, efektivní využívání energií. V ekonomickém pilíři většina organizací nemusí být vybízena ke zvláštní aktivitě, neboť právě tvorba zisku je jedním z důvodů existence a motorem dalšího rozvoje jednotlivých organizací. V mezích ekonomického pilíře by však neměly být opomíjeny férové obchodní praktiky a ostatní zájmy ekonomicky vázaných stakeholderů.

¹¹ *Due diligence* [online]. World-check, 2009. [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.duediligence.net/>>

¹² *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW: <http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

1.5 Shrnutí

První kapitola posloužila k nastínění problematiky společenské odpovědnosti, přinesla informaci o historii konceptu CSR a popsala další pojmy, se kterými se téměř při jakémkoli setkání s touto oblastí bude člověk potýkat.

Další část práce je zaměřena na přiblížení chystané normy ISO 26000 z makro pohledu a chystaný standard je v ní zasazen opět do historických souvislostí.

2 Historické pozadí vzniku normy ISO 26000

Rostoucí celosvětový zájem o problematiku, či potřeba udat směr budoucímu světovému vývoji, zaštitit a sjednotit myšlenky společenské odpovědnosti mezinárodně uznávanou organizací. I to mohou být důvody proč se organizace ISO o problematiku CSR začala zajímat.

V kapitole 1 je popsáno, že problematika CSR má hluboké historické kořeny a od 50. let minulého století i své místo v odborné literatuře. Do sféry zájmu organizace ISO se dostala kolem roku 2001. Právě v tomto roce spustil Výbor na ochranu spotřebitelů (COPOLCO)¹³ organizace ISO studii pro zjištění požadavků na rozsah a obsah potenciální CSR normy ze strany stakeholderů a to v podobě on-line fóra za pomoci kanadského Úřadu pro spotřebitelské záležitosti. Studie měla rozpoutat rozhovor o budoucí podobě kritérií zahrnutých do CSR standardu, což se také stalo. V roce 2003 bylo strategickou poradní skupinou (Strategic Advisory Group) navrženo přehodnocení rozsahu chystané normy a orientace na SR místo CSR z důvodu možnosti zařazení i jiných subjektů než firem (např. neziskových organizací) do tohoto programu (více viz kap. 2.1).

Diskuze dále pokračovala na on-line i fyzické bázi až do června roku 2004, zlomového okamžiku z hlediska normy ISO 26000. Ve Švédsku se v tento rok uskutečnila konference o společenské odpovědnosti za účasti 355 subjektů reprezentující majoritní skupiny stakeholderů (obchodní, vládní, odborové, spotřebitelské a nevládní organizace) z 66 zemí, a to k prodiskutování následujících bodů:

1. Zda normu v oblasti SR zavádět,
2. jakou by měla mít formu,
3. co by měla obsahovat.

Tato konference byla přímo následována schůzí ISO Technického řídicího výboru (ISO/TMB = ISO's Technical Management Board), jejímž výstupem bylo zformování

¹³ *Slovník zkratk* [online]. Silmos, 2009. [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.silmos.cz/index.php?doc=tnk136.slovníkzkratk&start=C>>

pracovní skupiny (WG = Work Group), která začala pracovat na konceptu SR pro organizaci ISO.

Pro fyzické zajištění pracovní skupiny (WG) pro SR byly zvoleny dva subjekty, a to Brazilská asociace technických norem (ABNT) a Švédský normalizační ústav (SIS). Od ledna roku 2005 pracuje pracovní skupina (WG) na vývoji mezinárodního standardu, který by měl sloužit jako průvodce pro implementaci SR a v konečné fázi by měl nabýt podoby mezinárodního standardu ISO 26000. Předpokládané zveřejnění této normy je naplánováno na rok 2010.¹⁴ Je však možné, že tento časový údaj bude změněn, jak se tomu již v minulosti stalo.

V následujícím textu bude přiblížen pojem společenská odpovědnost (SR) a jeho rozdíly oproti pojmu společenská odpovědnost firem (CSR).

2.1 Od CSR k SR

Pozornému čtenáři jistě neuniklo, že se v práci vyskytují současně pojmy CSR i SR. Jak již bylo zmíněno v kapitole 1, SR je vlastně rozšířením pojmu CSR. Tento posun, resp. rozšíření, byl iniciován potřebou zahrnout rozličné druhy organizací do konceptu společenské odpovědnosti.

Přehledné srovnání obsahové náplně obou pojmů je graficky zpracováno v Tabulce č. 1. Hlavním rozdílem mezi SR a CSR je skutečnost, že se SR nezaměřuje pouze na firmy, nýbrž na jakoukoli organizaci. SR zároveň generalizuje myšlenky obsažené v konceptu CSR. To znamená, že principy SR jsou aplikovatelné na všechny organizace bez bližší specifikace, tedy např. na vládní organizace, neziskové organizace atp. Jedním z cílů SR je budování trvale udržitelného rozvoje (Sustainable development) společnosti (více viz kap. 1.2). Principy obou konceptů, ač jinak zformulované, nejsou žádným způsobem v rozporu. Jedná se spíše o přirozený vývoj a rozšíření základny organizací, které na normě mohou

¹⁴ *Background* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/backg.html>

participovat. Elementy SR jsou reakcí na aktuální potřeby společnosti, a proto se mohou měnit v čase spolu s měnícími se požadavky a očekáváními.¹⁵

Tab. 1 - Rozdíly mezi CSR a SR

CSR	SR
Společenská odpovědnost firem	Společenská odpovědnost
Určeno firmám	Všechny typy organizací
Založeno na principu „three-bottom line“, kde tři pilíře jsou: <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomický • Sociální • Environmentální 	Založeno na sedmi principech společenské odpovědnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Zodpovědnost • Transparentnost • Etické chování • Respektování zájmu stakeholderů • Respektování zákonů • Respektování mezinárodních norem chování • Respektování lidských práv

Zdroj: Vlastní

2.2 Shrnutí

V této kapitole byla zevrubně popsána norma ISO 26000 z hlediska okolností a podmínek jejího vzniku a následného vývoje. Dalším důležitým bodem se stalo vysvětlení změny v zaměření plánované normy ze společenské odpovědnosti firem CSR na společenskou odpovědnost SR. Následně byly popsány rozdíly a naopak shody obou konceptů.

V další části bude detailně přiblížena zmíněná norma ISO 26000.

¹⁵ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:

<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

3 O normě ISO 26000

Záměrem organizace ISO bylo vytvoření dokumentu, který by sloužil jako návod či průvodce pro zavádění SR do organizací. Jazykové prostředky byly voleny i s ohledem na laickou veřejnost, aby byl standard dobře srozumitelný a mohli jej přivést do praxe nejen odborníci na tuto problematiku. Přejít v zaměření ISO 26000 od CSR k SR byl způsoben potřebou zahrnout do konceptu i jiné formy organizací než pouze firmy. Jinými slovy přechod v zaměření byl způsoben potřebou rozšíření možnosti zavedení SR do většiny organizací bez ohledu na jejich právní formu, způsob uspořádání a velikost. Také země původu resp. stupeň rozvinutosti země, v níž organizace působí, by neměla hrát roli při zavádění SR.

Záměrem organizace ISO nebylo vytvořit soubor specifikačních kritérií, která by do subjektu byla zaváděna třetí stranou, jako tomu je např. u standardu ISO 9001, nýbrž návod či průvodce, jak pojmout a implementovat SR v každé konkrétní organizaci. Na základě této skutečnosti mají i výrazové prostředky použité v budoucím standardu spíše doporučující charakter „should = měl by“. Oproti tomu se v doposud spuštěných standardech běžně užívá výrazu „shall = musí“.¹⁶

Účelem práce na normě nebylo nahradit stávající mezinárodní dohody vztahující se k SR, jakou je například Listina základních práv a svobod Organizace spojených národů (UN), převzatá Mezinárodní organizací práce (ILO), ale dodat určitou přidanou hodnotu tomuto a dalším zavedeným modelům. Úmyslem také bylo, aby budoucí standard mohl sloužit organizacím všech velikostí a v zemích s různým stupněm rozvinutosti pro vzájemné mezinárodní srovnání.

Organizace ISO kladla při vývoji důraz především na to, aby norma načerpala a následně ve svém znění zohlednila maximum z přispění široké základny všech vážně

¹⁶ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:

<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

zainteresovaných stran do problematiky SR. Toho se snažila dosáhnout vyváženým zastoupením šesti určených skupin stakeholderů, jejichž jednotlivé kategorie jsou:

- Průmysl,
- vláda,
- pracovníci,
- spotřebitelé,
- neziskové organizace
- další.

Též se snažila přihlédnout k zeměpisné a genderové vyváženosti účastníků.¹⁷ Tato vyváženost byla v praxi zajištěna Nadací ISO pro společenskou odpovědnost.

Nadace ISO pro společenskou odpovědnost byla založena roku 2006 a správně podléhala švédskému normalizačnímu institutu (SIS). Důvodem založení této nadace se stala potřeba zajistit vyvážené zastoupení jednotlivých stakeholderů již od raného stádia vývoje budoucí normy ISO 26000. Tomu odpovídají stanovené cíle:

- Zajistit vyrovnané zastoupení různých stakeholderů (zájmových skupin) při vývoji normy ISO 26000.
- Zvýšit a rozšířit zapojení stakeholderů k zajištění důvěryhodnosti normy ISO 26000 a jejího vývoje.
- Umožnit efektivní zapojení do vývoje standardu ISO 26000.

Pro dosažení vytyčených cílů byly použity finanční zdroje získané ze sponzorských darů. Ty byly vynaloženy na financování činností expertů, kteří se do procesu tvorby normy zapojili, na organizaci četných konferencí, publikační činnost a další činnosti vedoucí k co možná nejvyrovnanějšímu zastoupení stakeholderů. Dárcem nadace ISO se mohla stát jakákoli organizace. V momentě, kdy výše finančního daru konkrétní organizace přesáhla 10 000 USD, byla tato oprávněna reportovat tuto finanční účast ve svých zprávách, masmediální komunikaci či dalších programech týkajících se SR.

¹⁷ *About - ISO SR* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/about.html

Hlavními sponzory nadace ISO SR se staly: Petrobras, Sony, Novo Nordisk, Standards Council of Canada, Ontwikkelingssamenwerking.¹⁸

3.1 Orientace organizace směrem k ISO 26000

Organizace, která se chce vážně zabývat problematikou SR, by se měla seznámit s úlohami bezprostředně s ní souvisejícími. Efektivním způsobem dle doporučení organizace ISO je zaměřit se za tímto účelem na klíčové body, kterými jsou:

- Správa organizace,
- lidská práva,
- pracovní postupy,
- životní prostředí,
- férové obchodní praktiky,
- zájmy zákazníků,
- zapojení se do místní komunity a její rozvoj.

Tyto klíčové body by měly pokrýt většinu ekonomických, sociálních a environmentálních dopadů spojených s činností organizace, které jsou klíčové pro CSR, respektive SR.¹⁹ Společensky odpovědná organizace je taková, která přijme odpovědnost za dopady svých rozhodnutí a své činnosti za předpokladu transparentního a etického chování. Toto bude zakomponováno do základních hodnot organizace a přenášeno do všech jejích vztahů s dalšími subjekty. Součástí je také tzv. sféra vlivu, v rámci které má organizace dostatečnou sílu, aby principy SR prosazovala i u svých partnerů. Odpovědnost organizace

¹⁸ *ISO SR Trust Fund* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW:

<http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/trustfund.htm>

¹⁹ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

a ovlivňování partnerů směrem k SR roste přímo úměrně s její schopností tyto vztahy ovlivnit.²⁰

3.2 Členění ISO 26000

Norma je členěna do sedmi kapitol, které jsou blíže popsány v bodech 3.2.1 až 3.2.7. Těmito jsou:

1. Rozsah.
2. Pojmy, definice a zkratky.
3. Vnímání SR.
4. Principy SR.
5. Rozpoznání SR a zapojení stakeholderů.
6. Pokyny ke klíčovým bodům SR.
7. Pokyny k integraci SR do celé organizace.

3.2.1 Rozsah

První kapitola normy definuje obsah a rozsah tohoto mezinárodního standardu. Zároveň jsou zde zmíněny určité limity normy v podobě omezení a výjimek. Poskytnutím podpory pro zavádění SR do organizací by tento mezinárodní standard měl přispět k budování udržitelného rozvoje. Důležitým bodem je, že tento mezinárodní standard není normou pro systémy managementu, SR by tak neměla být zaváděna na základě této ISO normy třetím subjektem.

²⁰ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

3.2.2 Pojmy, definice a zkratky

V kapitole číslo dvě jsou identifikovány a poskytnuty definice klíčových pojmů, které hrají zásadní roli v pochopení konceptu SR a jsou nezbytné pro užívání tohoto mezinárodního standardu. V kapitole jsou blíže specifikovány následující pojmy:

- Zodpovědnost,
- spotřebitel,
- zákazník,
- due diligence (náležitá pečlivost),
- životní prostředí,
- etické chování,
- rovnost pohlaví,
- dopad činnosti společnosti,
- iniciativa pro SR,
- mezinárodní normy chování,
- problematika SR,
- organizace,
- správa organizace,
- služba,
- společenský rozhovor,
- společenská odpovědnost,
- sféra vlivu,
- stakeholder,
- zapojení stakeholderů,
- dodavatelský řetězec,
- udržitelný rozvoj,
- transparentnost,
- hodnotový řetězec,
- ověření,
- a zranitelné skupiny.

Kapitola také obsahuje řadu potřebných anglických zkratk, například: NGO – nezisková organizace (non-governmental organization), ILO – Mezinárodní organizace práce (International labour organization), SMOs – střední a malé organizace (small and medium sized organizations) atd.

3.2.3 Vnímání SR

Třetí kapitola normy ISO 26000 popisuje důležité momenty a faktory, které ovlivnily vývoj SR a které stále determinují její dnešní podobu i praxi. V kapitole je popsán i samotný koncept SR, co pojem znamená a jak je aplikován do organizací. V doplňku této kapitoly můžeme nalézt průvodce pro zacházení s normou ISO pro implementaci SR zaměřený na implementaci principů SR do středních a malých organizací. Třetí kapitola je rozdělena do čtyř subkapitol zabývajících se postupně těmito tématy:

- Historický vývoj - detailněji je zde přiblížen přechod zájmu od CSR k SR.
- Současné trendy - zde je zdůrazněno, že zejména globalizace a technologický pokrok ústící v mnohem větší vzájemné propojení celého světa, jsou hlavními momenty rostoucího zájmu o SR. Činnosti organizací mají mnohem větší dopad na svět kolem sebe a důsledky těchto činností nemusí být nutně limitovány místem působení organizace.
- Charakteristika SR – v této části je obecně zopakováno, co se míní pojmem SR a jaké jsou, nebo by měly být, požadavky společnosti vůči organizacím na poli SR. Dále je zde analyzována role stakeholderů pro koncept SR a důvody, proč je pro organizaci důležité mít zainteresované stakeholdery. Dále je zmíněna důležitost integrace SR v rámci organizace. Nakonec zde můžeme nalézt analýzu vztahu mezi SR a trvale udržitelným rozvojem.
- Role státu a SR – v tomto bodu je rozvedeno, že by norma ISO pro SR neměla sloužit jako náhrada či alternativa role státu ve věcech veřejného zájmu.

3.2.4 Principy SR

Čtvrtá kapitola představuje a vysvětluje sedm základních principů SR. Cílem, který by měl být sledován při vykonávání SR, je maximální přispění k udržitelnému rozvoji. Ačkoli dodržení těchto 7 principů může být občas nelehkou výzvou, měla by se je jakákoli organizace praktikující SR snažit respektovat. Zároveň by mělo být přihlédnuto k bodům obsaženým v kapitole 6 (její obsah viz níže). Nyní blíže k jednotlivým principům SR:

1. Zodpovědnost – tento princip obsahuje myšlenku, že by organizace měla přijmout zodpovědnost za přímé dopady své činnosti na společnost a životní prostředí. Samozřejmostí je neporušování veškerých zákonů či mezinárodních standardů. Tato zodpovědnost má pozitivní dopad na organizaci i společnost a její rozsah se může lišit v rámci každé organizace. Míra zodpovědnosti by měla však vždy korespondovat s rozsahem a veřejným dopadem organizace. Organizace by také měla přijmout zodpovědnost za následky svých rozhodnutí i důsledky z toho plynoucí. Dále by se měla snažit o napravení chyb, pokud v důsledku určitého rozhodnutí došlo k něčemu nezamýšlenému či nepředvídanému v negativním slova smyslu.

2. Transparenčnost – zde je hlavní myšlenkou, že veškerá rozhodnutí a činnosti organizace, které mají dopad na společnost či životní prostředí, by měly být vykonávány transparentně. Organizace by měla veřejně oznamovat jasným, přiměřeným a celistvým způsobem a zároveň v patřičném rozsahu svou politiku, rozhodnutí a aktivity, za které zodpovídá. Toto vše se samozřejmě nevztahuje na chráněné/utajené informace. Zároveň musí být zajištěno, aby nedocházelo k porušování zákonů o ochraně autorských práv, osobních údajů apod.

3. Etické chování – jak je z názvu principu patrné, organizace by se měla chovat eticky, a to neustále. Vystupování organizace by mělo být vystavěno na principech čestnosti, spravedlnosti a bezúhonnosti. Tato pravidla v sobě zahrnují zájem o lidi, zvířata a životní prostředí, ale také závazek věnovat pozornost zájmům stakeholderů. Kromě snahy organizace o dodržování tohoto způsobu chování se doporučuje, aby organizace zřídila kontrolní orgán zabývající se právě dohlížením nad etickým chováním.

4. Respektování zájmů stakeholderů – organizace by měla brát v úvahu, respektovat a také reagovat na požadavky svých stakeholderů. Ačkoli je jakákoli organizace primárně podřízena zájmu svých vlastníků, vlastních členů či zákazníků, existují i další skupiny, které by neměly být přehlíženy. Jinými slovy je třeba zohledňovat zájmy alespoň většiny svých stakeholderů (podrobněji viz kap. 1.1).

5. Respektování zákonů – každá organizace by měla přijmout za své, že respektování litery zákona je neoddiskutovatelné. Tento princip odkazuje na fakt, že zákon je nadřazen každé organizaci i osobě a v neposlední řadě je zákonům podřízena i vláda. Všechny organizace by měly činit takové kroky, které povedou k rozšíření povědomí v rámci subjektu o platných zákonech a nařízeních vztahujících se k její činnosti a také vytvořit mechanismy, kterými bude jejich dodržování prověřováno.

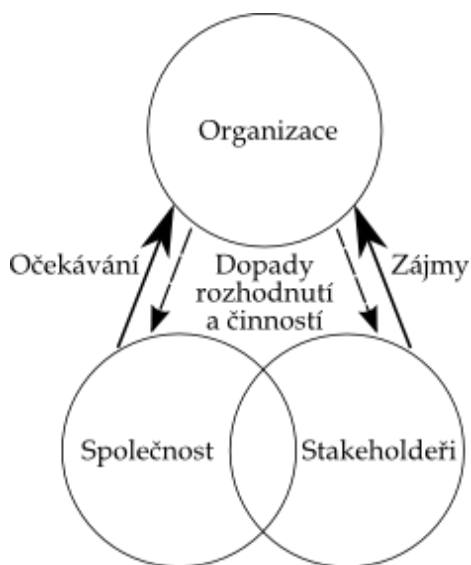
6. Respektování mezinárodních norem chování – dle tohoto bodu by organizace měla dodržovat mezinárodně uznávané normy chování k doplnění principu ad. 5. Například organizace působící v zemi, kde zákony nezajišťují ani minimální dodržování sociálních záruk či respektování životního prostředí, by měla přijmout mezinárodní normy chování jako hodnoty určující rámec jejích aktivit. Organizace by měla nejen přijmout mezinárodní normy chování, ale zajímat se i o jejich dodržování organizacemi, se kterými hodlá propojit své aktivity.

7. Respektování lidských práv – u posledního principu normy jde o dodržování lidských práv. Organizace by měla poznat jak s jejich důležitostí tak univerzalitu. Tato práva náležící každému člověku jsou specifikována v Mezinárodní listině lidských práv. Opět platí jako u předchozího bodu, že je nutné zabývat se jejich respektováním nejen uvnitř vlastní organizace, ale i potenciálními smluvními partnery.

3.2.5 Rozpoznání SR a zapojení stakeholderů

V páté kapitole jsou obsaženy dvě z činností zapojených do realizace SR. Zaprvé by organizace měla rozpoznat své vlastní SR a jako druhý bod identifikovat a zapojit své stakeholdery. Tato část normy poskytuje organizaci návod, jak pojmout svůj vztah k vlastním stakeholderům a společnosti, jak identifikovat klíčové body a úlohy SR a jak se seznámit s vlastní sférou vlivu. K porozumění vlastní SR by se organizace měla zaměřit na pochopení dopadů svých aktivit na jednotlivé subjekty, jejich zájmy a očekávání.

Tyto vztahy jsou trojího druhu. Vztahy mezi organizací a společností, mezi organizací a jejími stakeholdery a nakonec mezi společností a stakeholdery. Graficky jsou tyto vazby znázorněny na Obr. 2.

Obr. 2 - Schéma vztahů organizace

Zdroj: Vlastní

Organizace, které berou vážně své SR, mohou mít v některých momentech schopnost ovlivnit chování stran, se kterými mají vztah. Tento jev je nazýván jako sféra vlivu organizace. Ačkoli žádná organizace není schopná ovlivňovat stále a všechny okolní subjekty, v obecné rovině platí, že odpovědnost za ovlivňování svého okolí se zvětšuje s rostoucí schopností okolní subjekty ovlivnit.

Identifikace a zapojení stakeholderů jsou klíčovými v adresování SR (viz kap 1.2). Zapojení stakeholderů zahrnuje dialog mezi organizací a jejími stakeholdery. Komunikace přispívá k rozvoji SR, a to zejména v podobě získání patřičných informací sloužících pro tvorbu adekvátních rozhodnutí.

3.2.6 Pokyny ke klíčovým bodům SR

Kapitola šestá objasňuje klíčové body a záležitosti přidružené k SR. Pro každý klíčový bod jsou v ní uvedeny informace o jeho rozsahu, vztahu k SR, jeho relevantní principy a připomínky. V neposlední řadě také související akce a očekávání. Zmíněných klíčových bodů SR je v současné době sedm. Jelikož je tato oblast dynamická a ovlivněná neustálým vývojem společnosti, mohou se i tyto body časem měnit. Nyní jimi jsou:

- Správa organizace,
- lidská práva,
- pracovní postupy,
- životní prostředí,
- férové obchodní praktiky,
- zájmy zákazníků,
- zapojení se do místní komunity a její rozvoj.

Jednotlivé principy spolu souvisí a mělo by na ně být nahlíženo jako na celek. Graficky viz Obr. 3.

Obr. 3 - Klíčové body SR a jejich závislost
Zdroj: Vlastní

3.2.7 Pokyny k integraci SR do celé organizace

Závěrečná kapitola připravované ISO normy poskytuje organizacím návod pro úspěšné praktické zavedení SR do každodenní činnosti organizace. Kapitola je rozdělena na dílčí celky, které pojednávají o:

- Pochopení SR organizace.
- Integrovaní SR skrz naskrz organizací.
- Komunikace související s SR.
- Zvyšování důvěryhodnosti organizace ve věcech SR.
- Přezkoumávání pokroku, zlepšování výkonu a oceňování dobrovolných iniciativ pro SR.

V celé kapitole 3.2 jsou čerpány informace z draftu chystaného mezinárodního standardu, který by již neměl zásadně měnit svou podobu. Tato část by měla sloužit jako první

seznámení s konceptem ISO 26000, pro podrobnější informace je potřeba nahlédnout do zmiňovaného draftu, případně do již hotového standardu.²¹

3.3 Přínos normy ISO 26000

Jako cokoliv, co je nově vyvíjené a jehož záměrem je, aby bylo zaváděno v co možná nejširším měřítku, měl by i standard ISO 26000 mít pozitiva plynoucí z jeho aplikace. V opačném případě by bylo její zavádění pro organizace zbytečně investovaným úsilím a promarněným časem. Pro společnost by pak její aplikace neměla žádnou přidanou hodnotu.

V následujícím textu je uvedena bližší specifikace jednotlivých benefitů plynoucích ze zavádění ISO 26000, a to jak z pohledu celé společnosti, tak z hlediska samotných organizací.

3.3.1 Přínos z pohledu společnosti

Již několikrát zmiňovaná norma ISO 26000 by měla přispět obecně ke zvýšení blahobytu ve společnosti, a to konkrétně v následujících oblastech:

- Pomoc organizacím s určením jejich SR při respektování kulturních, společenských, ekologických a právních odlišností a ekonomického rozvoje. Společnost by se tak měla stát tolerantnější a ohleduplnější ve zmíněných aspektech
- Poskytnout organizaci praktické návody k uchopení SR, identifikace a zapojení stakeholderů a zvýšení důvěryhodnosti o zprávách a závazcích vytvořených k SR. Zapojení stakeholderů znamená respektování jejich zájmů při tvorbě konceptu SR a obecné zvýšení důvěry v procesy, které se stanou transparentnějšími.

²¹ *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:

<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>

- Zdůraznit výkonnostní výsledky a zlepšení. Činnosti spadající do oblasti normy se dějí a děly dávno před jejím spuštěním, ale právě vymezení rámce těmito činnostem a jejich komunikace ve společnosti má za úkol vnést nový konkurenční prvek, kdy organizace ve snaze obstát před svými konkurenty budou vyvíjet činnosti prospěšné celé společnosti.
- Zvýšit důvěru v organizaci a spokojenost s její činností mezi jejími zákazníky a ostatními stakeholdery. Podobně jako u předchozího bodu v silicím tlaku na společensky odpovědné chování organizace bude tato zvyšovat své úsilí v oblasti SR a výsledkem by měla být rostoucí spokojenost s komplexním pohledem na její aktivity ze strany stakeholderů.
- Být v souladu a ne v rozporu s již existujícími dokumenty, mezinárodními smlouvami, úmluvami a již existujícími ISO standardy. Pro organizaci implementující ISO 26000 v souladu se standardy typu Mezinárodní listiny lidských práv, ISO 14001.
- Zaměření na problematiku životního prostředí a odpadového hospodářství se stane samozřejmostí a půjde ještě o krok dál, což by mělo opět být nesporným přínosem pro celou společnost.
- Není zamýšleno, aby byla snížena váha vládních nařízení týkajících se společenské odpovědnosti organizací. Podobně jako v předchozím bodě, respektování vládních nařízení by mělo být pro organizaci automatické a nejen to, organizace by se měla snažit jít opět o krok dále.
- Propagovat jednotnou terminologii na poli společenské odpovědnosti. Pro předejití nejasností a zabránění možného dvojího vyložení částí standardu je jednotná terminologie základním předpokladem.
- Rozšířit povědomí o SR. Čím širší povědomí o normě ve společnosti bude, tím větší tlak bude vyvíjen na organizace, které se budou chovat v rozporu s jejími principy.²²

²²*About the Standard* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/aboutStd.htm>

3.3.2 Přínos z hlediska konkrétní organizace

Pro organizaci, která zavede normu ISO 26000, by z tohoto kroku měly plynout následující výhody:

- Podpora sofistikovanějších rozhodnutí o činnosti organizace na základě lepšího pochopení očekávání společnosti, příležitostí spojených s SR a rizik, pokud by se organizace stala společensky neodpovědnou.
- Zlepšení risk managementu (řízení rizik) organizace.
- Zlepšení jména organizace a rozvoj důvěry v organizaci (zlepšení goodwillu).
- Zvyšování konkurenceschopnosti s respektem ke konkurenci, zahrnující lepší přístup k financím (dotační programy) a posun do pozice „žádaného partnera“.
- Zlepšení vztahu organizace s jejími stakeholdery, vznik prostoru pro inovace na základě interakce se stakeholdery a jejich různými úhly pohledu na řešení určité problematiky.
- Zvyšování loajality a morálky zaměstnanců zlepšováním pracovních podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP). Pro zaměstnance bez rozdílu pohlaví se norma pozitivně projeví v ovlivnění kvality a transparentnosti jejich náboru, stále motivace a ve snaze o jejich udržení.
- Dosahování úspor spojených s vyšší produktivitou a efektivitou využívání zdrojů, snížení spotřeby energie, vody a produkce odpadu. Tím by měla norma přispět k redukci nákladů v této oblasti. Dále může vést k zisku cenných vedlejších produktů a zvýšené dostupnosti surovin.
- Zlepšování spolehlivosti a transparentnosti obchodů dosažené zapojením odpovědné politiky, férové hospodářské soutěže a absencí korupce.
- Prevence či snížení rizika rozporů se spotřebiteli o produktu nebo službě. Společenský rozhovor dává lepší povědomí o potřebách a požadavcích spotřebitelů.
- Přispění k dlouhodobé životaschopnosti organizace podporou udržitelnosti přírodních zdrojů a environmentálních služeb.
- Přispění k obecnému blahu a k posílení občanských spolků a institucí. Zejména pak podporou místních komunit.

3.4 Shrnutí

V kapitole 3 byla detailně představena norma ISO 26000, zejména pak obsah jejích jednotlivých kapitol. Čtenář byl uveden do problematiky sedmi principů společenské odpovědnosti. Byla ilustrována provázanost mezi vlastní organizací, jejími stakeholdery a celou společností. Dále došlo k představení klíčových bodů pro zavádění společenské odpovědnosti do organizací. Nakonec byly vyzdvihnuty přínosy plynoucí z aplikace normy pro vlastní organizaci i celou společnost.

V další kapitole je popsán stát, ve kterém následně probíhalo praktické šetření, jsou zde vysvětleny důvody stojící za výběrem Švédska a zmapováno postavení této země na poli společenské odpovědnosti, resp. přístup Švédů k této otázce.

4 Švédsko

V dosavadním textu měl čtenář možnost se seznámit s normou ISO 26000. Jak je z názvu této práce patrné, problematika je zkoumána v praktické rovině v podmínkách švédské ekonomiky. Důvody pro výběr této země jsou přiblíženy v následující kapitole.

4.1 Socio-ekonomický vývoj

V rámci historického přesahu se práce zabývá vývojem v zemi tří korunek od konce 19. až do současnosti.

Švédský ekonomický úspěch je podložen dlouhodobou tradicí svobodného podnikání a technického pokroku, jenž sahají až do 19. Stolení, a liberálními ekonomickými podmínkami.²³ Ještě v 60. letech 19. století se dá o Švédsku mluvit jako o agrárním státu, kde více jak 70 procent ekonomicky aktivního obyvatelstva pracuje v primárním sektoru, zejména v zemědělství a lesnictví.²⁴ Teprve kolem roku 1870 byla odstartována průmyslová revoluce, přestože ve Spojeném království a několika dalších zemích již tato probíhala v plné síle. Zhruba do této doby se datuje i vznik podniků typu Ericsson, ASEA (později ABB) a SKF. Zdařilý vývoj švédské ekonomiky zbrzdila až hospodářská krize ve 30. letech 20. století.²⁵ Zlomovým okamžikem pro pozdější stát blahobytu se stává rok 1938, kdy je uzavřena Saltsjöbadenská dohoda, jenž je platná dodnes. Tato dohoda byla uzavřena mezi švédským svazem zaměstnavatelů a odborovým svazem.

Jednalo se o tripartitní smlouvu stvrzující respektování nastavené politiky sociálně demokratické strany ze strany zaměstnavatelů a zároveň závazek odborů, že nebudou tlačit na zvyšování mezd při stavu plné zaměstnanosti. Vláda jako třetí zúčastněná strana se pak

²³ Švédsko: ekonomická charakteristika země [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2009-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000810/>>

²⁴ KORPI, W. *The working class in welfare capitalism: work, unions, and politics in Sweden*. London: Taylor & Francis, 1978. 448 s. ISBN: 978-07-1008-848-2

²⁵ *The Swedish Information* [online]. Stockholm: Smorgasbord, 2008 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.sverigeturism.se/smorgasbord/smorgasbord/industry/dev/>>

zavázala nezasahovat do tržního mechanismu ustavujícího přirozenou rovnováhu na trhu práce, pokud tato „neviditelná ruka trhu“ bude ustalovat trh v situaci plné zaměstnanosti.²⁶

27

Neméně zajímavým faktem, který hrál klíčovou roli v rozvoji Švédska, se stala jeho neutralita, která trvala po celé dvacáté století. Ačkoli zejména v souvislosti s druhou světovou válkou se Švédské království nevyhnulo kritice za ponechání volného průjezdu německým jednotkám v severních částech země a za otevřený obchod s Třetí říší. Německo bylo zásobováno ocelí, kuličkovými ložisky, potravinami a v neposlední řadě mu Švédsko poskytovalo finanční úvěry, které sloužily mimo jiné k financování Wehrmachtu. Za naléhání spojenců však roku 1943 Švédsko ukončilo veškerou spolupráci s nacistickým Německem. Po ukončení tohoto válečného konfliktu vrátili Švédové kolem 13 tun zlata, které bylo uloupeno v Belgii a Nizozemí, a kterým Němci Švédům platili. V souvislosti s druhou světovou válkou musíme ještě zmínit, že Švédsko se stalo azylem pro více jak 8000 prchajících židů a 44000 Norů.²⁸

Po druhé světové válce, konkrétně roku 1951, se na růstu švédské ekonomiky výraznou měrou podílel vývoj modelu ekonomů Gösty Rehna a Rudolfa Meidnerova, pracujících v té době pro švédskou odborovou konfederaci. Samozřejmostí úspěchu modelu byl nejen jeho vývoj, ale i respektování jeho principů švédskou vládou. Keynesova teorie založená na stimulaci agregátní nabídky, by byla bývala přehřívala švédskou ekonomiku a vytvářela tak inflační tlaky. Naproti tomu Rehn-Meidnerův model je založen na následujících čtyřech principech:

²⁶ TAJOVSKÝ, L. aj. Švédský model a jeho vývojové fáze. *Ekonomická Revue*, [online]. 2009, roč.12, č. 1, s. 35-44 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW:

<<http://www.ekf.vsb.cz/shared/uploadedfiles/tic02/VOL12NUM01PAP04.pdf>>

²⁷ KOPRNICKÁ, K. *Švédský stát blahobytu a jeho trh práce* [Bakalářská práce]. Praha: Univerzita Karlová Praha – Fakulta sociálních věd, 2005

²⁸ PETRPOULOS, J. Co-Opting Nazi Germany: Neutrality in Europe During World War II. *Dimensions: A Journal of Holocaust Studies* [online]. 1997, roč. 11, č.1 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW:

<http://www.adl.org/Braun/dim_14_1_neutrality_europe.asp>

- Restriktivní fiskální a monetární politika.
- Vysoká míra zdanění.
- Solidaristická mzdová politika a kolektivní vyjednávání.
- Aktivní politika zaměstnanosti.

Respektování tohoto rámce vedlo k nastartování švédské ekonomiky po 2. světové válce a následnému ekonomickému růstu, který pokračoval až do 70. let dvacátého století.²⁹ V 70. letech se ani Švédsku nevyhnula v té době probíhající hospodářská krize. Tato krize byla důsledkem rozpadu Brettonwoodského měnového systému datující se do doby 1968-1971. Brettonwoodská dohoda byla sepsána roku 1944 v americkém okrese Brettonwood ve státě New Hampshire a na jejím základě se stal americký dolar celosvětově uznávanou rezervní měnou.³⁰

Krize v 70. letech společně s nastavenou sociální politikou (aktivní politikou zaměstnanosti a různých podpor podnikání) vedla švédskou ekonomiku k umělému zvyšování zaměstnanosti a to zejména ve státním sektoru (zdravotnictví, péče o dítě). Jelikož v nastaveném systému vláda nechtěla zvyšovat daně, které již tak pařily k jedněm z nejvyšších v Evropě, byla tato expanze státního sektoru financována z půjček. Následek v podobě nárůstu státního dluhu, prohloubení deficitu platební bilance a poklesu růstu HDP na sebe nenechal dlouho čekat. Tato tendence v ekonomickém vývoji setrvala i v letech 80. minulého století, kdy se k brzdícím faktorům přidala i vysoká míra inflace.

Štědrý sociální systém ve spojení se mzdovou inflací (minimální růst reálných mezd) vedl k nevoli pracovat. Výše popsaná fakta vyústila v 90. letech v prasknutí bubliny umělého udržování zaměstnanosti v přebujelém státním aparátu a po dlouhé době zásadnímu růstu nezaměstnanosti. Reakce ze strany Švédska přišla v podobě snahy o snižování inflace.

²⁹ERIXON, L. A Swedish Economic Policy -The Theory, Application and Validity of the Rehn-Meidner Model [online] Stockholm: Stockholm University – Department of Economics, 2000 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ne.su.se/paper/wp00_13.pdf>

³⁰ ROTHBARD, N. M. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*. 1. vyd. Praha: Liberální Institut, 2001. 144 s. ISBN: 978-80-8638-912-7.

Vláda proto rozhodla o odstranění závislosti centrální banky (Riksbanken) na svém rozhodování. Nezávislá centrální bankovní instituce je ve Švédsku oficiálně až od roku 1999, jelikož proces osamostatnění trval téměř po celá 90. léta. Nezávislá centrální banka měla jako jednu ze svých priorit snižování inflace a stabilizaci cen. Švédské štěstí v neštěstí bylo, že ke snížení inflace dopomohla paradoxně i probíhající krize, kdy bylo okolnostmi v podstatě zmraženo jakékoli zvyšování cenové i mzdové hladiny. Se začátkem nového milénia se relativně ozdravená ekonomika nadechla k dalšímu rozvoji, který byl zbrzděn až roku 2009 ekonomickou krizí.³¹ Závěrem této kapitoly je třeba uvést, že ač švédská ekonomika prochází v posledních desetiletích nelehkým obdobím, je vystavěna na principech koherentních s udržitelným rozvojem a proto se dá očekávat, že si Švédsko bude nadále upevňovat svou mezinárodní pozici, která bude blíže popsána v následujícím textu.

4.2 Švédsko v mezinárodním srovnání

Ačkoli tato země nepatří s počtem 9 302 133 (31. 7. 2009) obyvatel³² k nejlidnatějším, je velice důležitým hráčem na mezinárodním poli a o to větší váhu má v evropském prostoru. K podpoře tohoto tvrzení jsou níže uvedeny vybrané ukazatele a jejich mezinárodní srovnání. Švédsko vyprodukovalo v roce 2009 HDP ve výši 333 200 milionů amerických dolarů, což jej řadí 35. místo celosvětově, při přepočtu hodnoty na obyvatele je tato pozice 27. z 228 sledovaných států světa.

V oblasti ekonomické svobody vyniká Švédsko především otevřeností svého obchodního a investičního prostředí. Vyjmenované atributy řadí tuto zemi společně s Islandem na sdílenou 11. pozici ze 156 zkoumaných zemí.³³

V indexu predikce korupce je dokonce spolu se Singapurem celosvětově 3. ze 180 zemí.³⁴

³¹ AGELL, J. Why Sweden's Welfare State Needed Reform. *The Economic Journal* [online]. 1996, roč. 106, č. 439, s. 1760-1771[cit. 2010-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/2235216>>

³² Švédsko: základní informace o teritoriu [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000810/>>

³³ Swedish economy statistics [online]. Woolwich: NationMaster.com, 2009 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <http://www.nationmaster.com/red/country/sw-sweden/eco-economy&b_cite=1>

V indexu rozvoje ekonomiky a společnosti (slučující v sobě několik indexů jako HDP, nezaměstnanost, export atd.) tento stát dosahuje excelentních výsledků a 5. místa ve srovnání se 190 dalšími zeměmi.³⁵ Zrovna tak 5. místo obsadilo Švédsko v objemu poskytovaných přímých zahraničních investic v roce 2009.³⁶ Tato země je světově proslulá také v oblasti výzkumu a vědy mimo jiné i pro institut udělování Nobelovy ceny.

Země tří korunek nezaujímá pouze přední pozice v rozličných ukazatelích výkonnosti hospodářství, ale je i „týmovým hráčem“ na evropském, potažmo světovém poli. Tento fakt je blíže popsán v následující kapitole.

4.2.1 Mezinárodní integrace Švédska

Tato země je členem, a většinou patří i ke spoluzakladatelům, všech významných světových organizací. Konkrétně se jedná o:

- EBRD – Evropská banka pro podporu a rozvoj
- EU – Evropská unie
- MMF – Mezinárodní měnový fond
- OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
- OECD - Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
- WTO - Světová obchodní organizace
- Rada Evropy
- Severská rada atd.

³⁴ *Corruption Perceptions Index 2009* [online] Berlin: Transparency International, 2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW:

<http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table>

³⁵ *The World Economic and Social Development* [online] New York: Global Policy Forum, 2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/172/29971.html>>

³⁶ *Country statistical profiles 2009* [online]. Paris: OECD, 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=CSP2009>>

Kvůli své neutralitě Švédsko stále není členem NATO, ovšem s organizací spolupracuje. Tato severská země je velice aktivní v organizacích, jejichž činnosti leží v zájmu Švédska, tradičně se jedná o společenské problémy typu:

- Boj proti obchodu s drogami,
- dětská prostituce,
- obchod se ženami,
- zneužívání dětské práce v realizaci produkce,
- ochrana životního prostředí,
- rovnoprávnost mužů a žen.

Tyto problémy jsou pro Švédy palčivé i mimo území vlastního státu. Ve světové politice je tento stát činný především v mírovém řešení mezinárodních konfliktů pod záštitou OSN, kde působí i švédské vojenské jednotky pod hlavičkou mírových sborů. Ve Stockholmu má své sídlo mimo jiné i mezinárodní institut pro demokracii a svobodné volby – IDEA.³⁷

4.3 Postoj Švédů k SR

Při mapování vztahu Švédů k problémům, které by se rámcově daly považovat za otázky řešené normou ISO 26000, se nabízí opět pohled do historie s pádnými argumenty pro pozitivní vztah k této problematice.

Ať už je to Saltsjöbadenská dohoda a dlouhodobě silná pozice odborových svazů, z čehož vyplývá lepší vyjednávací pozice zaměstnanců a férové zacházení ze strany zaměstnavatelů. Pro připomenutí zaměstnanci tvoří jednu skupinu stakeholderů.

Nebo opět již zmíněné vysoké daňové zatížení a následné přerozdělování v poměrně propracovaném sociálním systému. Z tohoto vysokého zdanění vyplývá jakási zvyklost Švédů přerozdělovat své příjmy potřebným. Daně v rámci Švédska budou blíže rozebrány

³⁷ *Švédsko: zahraničně politická orientace* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000810/>>

v následující kapitole. V oblasti podpory sociálně slabších nejsou Švédové vysoce aktivní pouze mezi sebou navzájem, což je ilustrováno výše zmíněnou formou nastaveného sociálního systému, ale i v mezinárodním měřítku. Blíže k angažovanosti Švédska v oblasti zahraniční pomoci Švédska v kapitole 4.3.2.

Stejně úspěšně sem lze zařadit i v kapitole 4.2 uvedenou třetí příčku co do nejnižšího rizika korupce, čili transparentních obchodních podmínek. Či ve stejné kapitole specifikované problémy, v jejichž celosvětovém potírání se Švédsko angažuje. Různé úhly pohledů na problematiku spojenou s normou ISO 26000 vždy vedou k závěru, že Švédové jsou skutečnými premianty na tomto poli. Fakt, že se spolupodílejí společně s Brazilci na fyzickém zajištění pracovní skupiny pro vznik normy ISO 26000 a zajišťují běh přidružené nadace pro společenskou odpovědnost, pouze podtrhuje výše zmíněný závěr.

4.3.1 Daňové zatížení

Švédský model sociálního státu je tradičně založen na vysoké míře zdanění a následné redistribuce peněžních prostředků vládou. Tento fakt je zachycen přehledně v Tabulce č. 2, ilustrující procentuální podíl daňových příjmů vlády na generovaném HDP Švédska a pro srovnání průměr zemí OECD.

Tab. 2 – Daňová kvóta - procentuální podíl daní na HDP

	1975	1985	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Švédsko	41,2	47,3	52,2	47,5	51,8	49,5	49,1	47,9	47,2	46,8
OECD	29,4	32,7	33,8	34,8	36,1	35,8	35,9	35,8	35,2	?

Zdroj: OECD [online]. [cit. 2010-02-03] Dostupné z WWW:

<http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_34487_41498313_1_1_1_1,00.html> a BusinessInfo.cz [online]. [cit. 2010-02-03] Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>>

Celá daňová soustava Švédska je velice složitá a její netransparentnost se stává opakovaně terčem kritiky OECD. Fakt vysokého daňového zatížení a následné redistribuce těchto

prostředků by se z pohledu SR dal chápat jako hluboce zakořeněná a pro Švédy zcela samozřejmě rozvinutá sociální struktura. I tento moment podporuje rozvinutost konceptu CSR/SR v této severské zemi, neboť přispívat potřebným je zkrátka z pohledu Švédů přirozené.³⁸

Za zmínku v souvislosti se společenskou odpovědností stojí i vysoké daňové zatížení alkoholických nápojů (s obsahem alkoholu nad 3,5%). Hodnoty těchto sazeb pro rok 2009 je možno vyčíst z Tabulky č. 3.

Tab. 3 – Daňové zatížení alkoholických nápojů v roce 2009

	Lihoviny 40% alkoholu 0,7 L		Víno do 15% alkoholu 0,7 L		Pivo do 5,2% alkoholu 0,5 L	
	SEK	% ceny	SEK	% ceny	SEK	% ceny
Cena před zdaněním	42,81	18	39,44	56	6,50	50
Spotřební daň	140,39	62	16,56	24	3,82	30
DPH	45,80	20	14,00	20	2,58	20
Maloobchodní cena	229,00	100	70,00	100	12,90	100

Zdroj: Švédsko: finanční a daňový sektor [online]. [cit. 2010-01-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financi-a-danovy-sektor/5/1000810/>>

Specifickým zůstává i fakt, že ve Švédsku je možno alkoholické nápoje (s obsahem alkoholu nad 3,5%) zakoupit pouze ve specializovaných státních prodejnách zvaných „Systembolaget“.

Negativním z hlediska podmínek pro hospodářský růst se jeví vysoká míra regulace a zapojení státu do ekonomiky (výdajová kvóta = podíl výdajů státu k velikosti HDP pravidelně přesahuje 50 % a je jednou z nejvyšších v zemích OECD). Za příliš vysokou je považována i sociální ochrana zaměstnanců, která způsobuje nepružnost pracovního trhu a

³⁸ Švédsko: finanční a daňový sektor [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-01-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financi-a-danovy-sektor/5/1000810/>>

výrazně eliminuje schopnost podnikatelů reagovat na výkyvy hospodářského cyklu. Změny v této oblasti jsou jednou z priorit švédské vlády pro budoucí období. Realizace potřebných reforem je však výrazně zpomalena současnou ekonomickou krizí.³⁹ Z pohledu hospodářského rozvoje je ochrana zaměstnanců brzdou, avšak z pohledu problematiky SR je tato ochrana zaměstnanců v určitých mezích žádoucí. Optimum je pak vnímáno jako kompromis mezi ekonomickou výkonností a přiměřenými podmínkami pro zaměstnance.

4.3.2 Poskytovaná mezinárodní rozvojová spolupráce

V oblasti mezinárodní angažovanosti Švédsko vyniká vysoce nad evropský průměr s vynaloženými 0,98% z HND (4 730 mil. USD v roce 2008) a zhruba stejnou částkou v roce 2009. Švédsko se řadí mezi pouhých pět zemí světa, které překročily doporučenou kvótu OSN pro výši mezinárodní pomoci (tato je stanovena na 0,7% HND). Rámcově jsou programy švédské vlády zaměřeny do 4 oblastí. Demograficky je Švédsko zaměřeno na:

- Afrika – zmírňování chudoby, redukce následků ozbrojených konfliktů, boj proti HIV/AIDS a hladu.
- Evropa – zaměření na země bývalého východního bloku – sbližování s EU, rozvoj demokracie, snižování chudoby.

Dalšími dvěma oblastmi švédského zaměření (tematicky) jsou:

- Mír a bezpečnost – pomoc v oblastech konfliktů a zmírňování jejich dopadů.
- Demokracie a lidská práva – rozvoj v zemích, kde tyto principy nejsou dodržovány.

Největší část podpory směřuje do zemí Afriky. Vládní pomoc je realizována pomocí agentury pro rozvojovou pomoc SIDA. Švédsko je jednou ze zemí, která vnímá plán OSN snížit světovou chudobu do roku 2015 jako prestižní úkol.

³⁹ *Švédsko: ekonomická charakteristika země* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-01-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000810/>>

Ve Švédsku je kladen enormní důraz na sociální stránku rozvoje. Ve volebním období 2006-2010 byly švédskou vládou vytyčeny tyto prioritní oblasti⁴⁰:

- Demokracie a lidská práva
- Životní prostředí a klima
- Ženská role v rozvoji a rovnost pohlaví

Jak je uvedeno v kapitolách 4.3 a 4.3.2, problémy řešené v normě ISO 26000 tedy leží v oblasti zájmu Švédska.

4.4 Shrnutí

V kapitole 4 bylo popsáno Švédsko z různých úhlů pohledu. Faktem zůstává, že se jedná o sociální stát s dlouhodobou tradicí, vysokým životním standardem, nízkou nezaměstnaností a kriminalitou. Cíle švédské vlády jsou koherentní s cíly normy ISO 26000.

Švédové jsou velice sociálně orientováni. Důvody pro tuto orientaci jsou vyjmenovány v průběhu celé 4. kapitoly. Lze se domnívat, že hnací silou této orientace je historický vývoj, tradice vysokého přerozdělování příjmů a bohatých sociálních služeb, případně tradiční vysoká zahraniční pomoc, nebo za roky prosperity vyvinutá sociální sounáležitost. Ať je motivem pro tento postoj cokoli, Švédsku nemůže být upřeno, že v činnostech definovaných normou ISO 26000 je světovou špičkou a tento fakt pouze podtrhuje fyzická účast jeho národního institutu pro standardizaci SIS jako jedné ze dvou organizací zabezpečující vývoj dotčené normy v rámci organizace ISO.

⁴⁰ Švédsko: *ekonomická charakteristika země* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-01-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000810/>>

Jak je popsáno ve zprávě OECD, hodnoty SR mohou krátkodobě zpomalovat ekonomický rozvoj.⁴¹ Tyto hodnoty ovšem směřují zemi k trvale udržitelnému rozvoji, tudíž v dlouhodobém měřítku se jedná o nespornou výhodu a zajištění nejen současné ale i budoucí prosperity.

⁴¹ *Denmark, Sweden still the highest-tax OECD countries* [online]. Paris: OECD [cit. 2010-04-03] Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_34487_41498313_1_1_1_1,00.html>

5 Praktická část

V úvodu praktické části je třeba uvést, že diplomová práce je součástí projektu „*Společenská odpovědnost firem, aplikace normy ISO 26000 v Evropě*“ organizovaného Ekonomickou fakultou Technické univerzity v Liberci. Tento projekt šetří podmínky pro implementaci chystané mezinárodní normy ISO 26000 v rámci Evropy. Tato práce si klade za úkol zmapovat tuto problematiku v rámci Švédska. Návaznost na větší projekt poskytla této práci určitá vodítka, znamenala však i jistá omezení z důvodu předpokládaného budoucího srovnávání výstupů z jednotlivých zemí.

5.1 Švédské prostředí

Stěžejním důvodem pro volbu Švédska jako země šetření je jeho silná mezinárodní pozice ve zkoumané oblasti (viz kapitola 4). Mnoho švédských společností má totiž značný mezinárodní přesah a mezi do průzkumu zahrnuté organizace patří i společnosti pocházející z jiných států, ale aktivně působící na území Švédska (například ve formě místních poboček nadnárodních firem). Tento mezinárodní přesah švédských subjektů utváří specifické prostředí vhodné nejen pro mezinárodní výzkumy. Internacionalita řady švédských subjektů dále přispívá ke globálnějšímu pohledu na řadu mezinárodních problémů, jako je například společenská odpovědnost. Dalším důvodem „pro Švédsko“ je velice dobrá vybavenost tamějšího obyvatelstva cizími jazyky, zejména pak angličtinou. Tuto řeč ovládá plynně téměř každý, tím spíše není absolutně žádný problém komunikovat s velkými organizacemi i bez znalosti jediného slova ve švédštině.⁴²

⁴² *Zpráva ze studijního pobytu ve Švédsku* [online]. Praha: Euroguidance [cit. 2010-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroguidance.cz/cz/clanky/zprava-ze-studijniho-pobytu-ve-svedsku.html>>

5.2 Selekce organizací

Pro výběr později oslovených organizací pro tento výzkum posloužila obdoba českého obchodního rejstříku zvaného „AffärsData“, konkrétně jeho webových stránek, které jsou dostupné pouze ve švédštině.⁴³ Tato webová platforma není volně přístupná, jedná se o placenou službu. Studenti mohou získat přístup zdarma po zkontaktování hlavní kanceláře. Po přihlášení do systému se uživateli do ruky dostane velice zajímavý interaktivní nástroj, kde si v rozšířeném hledání může nastavit celou řadu kritérií, které mu poté vyfiltrují z rejstříku pouze odpovídající organizace. Pro výběr je možné použít obecné atributy typu:

- Název organizace.
- IČ (švédská obdoba).
- Rok založení.
- Předchozí název.
- Jména představitelů firem popřípadě rok jejich narození.
- Místo působnosti (region/město), které je možné specifikovat i pomocí PSČ.
- Počet zaměstnanců.

Další kategorií pro možnost výběru jsou finanční ukazatele:

- Obrat.
- Vlastní kapitál.
- Aktiva celkem.
- Čistý zisk.

Poslední skupinou, podle níž je možné organizace selektovat, jsou ukazatele:

- Procentní účast na vlastním kapitálu.
- Celková návratnost kapitálu.
- Příjem přepočítaný na zaměstnance.

⁴³ AffärsData [online]. Stockholm: Newline Group, 2010 [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ad.se/startpage.php>>

U všech výše zmíněných kategorií je možné použít při výběru matematická znaménka rovná se, je menší než, je větší než. Samozřejmě u specifikace jmen apod. by použití matematických znamének nebylo úspěšné, ale například u finančních ukazatelů, počtu zaměstnanců atd. lze pomocí těchto znamének vybrat přesný vzorek dle zadaných kritérií.

Příkladem užití matematických funkcí v rejstříku AffärsData může být nastavení kritéria použitého pro výběr organizací, mezi kterými následně probíhal výzkum pro potřeby této práce. Zmíněným faktem se stal obrat převyšující 4 miliardy švédských korun, což přibližně odpovídá částce 10 miliard českých korun. Matematická podmínka „větší než“ posloužila k vygenerování seznamu 195 společností splňujících podmínku obratu převyšujícího 4 miliardy švédských korun. Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly 5, práce má návaznost na větší projekt a proto byly společnosti splňující požadované kritérium pro pozdější komparaci rozčleněny na skupinu 1-100 a 101-195 dle velikosti obratu.

Návštěvník portálu AffärsData má možnost specifikovat, co vše má výpis organizací s požadovanými kritérii obsahovat. Jediným výraznějším nedostatkem generovaného výpisu byla pro účely tohoto výzkumu absence e-mailového kontaktu na organizaci, přestože je možné získat její poštovní adresu i telefonní číslo. Poslední zajímavou možností zacházení s výpisem organizací je jeho export a uložení do souboru aplikace MS Excel případně SPSS, či formátu HTML.

Jelikož byl e-mail klíčovým údajem s ohledem na další postup výzkumu, následovalo po vygenerování seznamu rozsáhlé získávání těchto kontaktů zejména z domovských webových stránek společností spadajících mezi organizace s obratem přes 10 miliard českých korun. Další pomocí při získávání kontaktů byly různé veřejné databáze shromažďující údaje o organizacích. Výsledek této mravenčí práce by se dal označit jako velice uspokojivý, protože nabyt podobu kompletního seznamu společností včetně e-mailových kontaktů.

5.3 Dotazník

Další fází výzkumu byla konstrukce dotazníku (jeho anglické znění viz Příloha D), který byl poté distribuován již zmíněnému výběru korporací. Opět je třeba připomenout návaznost práce na grantový projekt, kdy česká podoba dotazníku byla již vyhotovena dříve. Z důvodu jazykové bariéry tedy bylo nutné jeho přeložení do anglického jazyka, kterého se zhostil autor této diplomové práce, finální korekce proběhla na katedře cizích jazyků Technické univerzity v Liberci.

Rozeslání dotazníku proběhlo za pomoci nástroje EvaSys, což je opět webová aplikace umožňující realizaci dotazníkového šetření. Autor v ní zadává otázky s různými možnostmi odpovědi od otevřených přes škálové až po jednoduché typu ano x ne. Potenciálnímu respondentovi pak do e-mailové schránky odešle zvací dopis (viz Příloha A) objasňující pozadí a účel průzkumu. Dále účastník obdrží internetový odkaz na speciální webovou stránku (viz Příloha B) a přístupové heslo, po jehož doplnění se otevře dotazník (ukázka viz Příloha C). Po vyplnění odpovědí potvrdí zúčastněná osoba odeslání a proces ze strany respondenta je tím završen. Nástroj EvaSys následně umí vygenerovat kumulace odpovědí dle jednotlivých otázek. V případě škálových a jednoduchých otázek program spočítá hodnoty, u otevřených rozdělí reakce na každou jednotlivou otázku.

V předchozích částech 5. kapitoly byl nastíněn způsob selekce účastníků a sběru dat, nyní budou interpretovány výsledky. Jak bylo uvedeno výše, soubor 195 vybraných organizací byl rozčleněn na 2 přibližně stejné skupiny, a to z důvodu návaznosti na grantový projekt. V následujícím vyhodnocení šetření se budeme zabývat všemi respondenty jako jednou skupinou. Pro připomenutí, jde o skupinu se společným znakem - obrat převyšující 4 miliardy švédských korun, tzn. zhruba 10 miliard korun českých.

Dotazník zasílaný v podobě odkazu do e-mailových schránek byl rozčleněn do tří sekcí:

- **Obecné informace** – tato část byla zaměřena na sběr informací o organizaci samé, obsahovala 6 otázek, které budou včetně odpovědí interpretovány níže.
- **Společenská odpovědnost firem (CSR)** - tato část měla za úkol zmapovat povědomí organizací a jejich vztah ke společenské odpovědnosti firem (CSR), kdy tento soubor obsahoval 5 otázek a další volná pole pro vyjádření názoru resp. jeho upřesnění.
- **ISO 26000** – poslední ze tří částí byla pak přímo zaměřena na normu ISO 26000, a proto se stala se 17 otázkami částí nejrozsáhlejší.

Pro lepší ilustraci je možnost nalézt v Příloze D. přímo použitou anglickou verzi dotazníku.

5.4 Výsledky šetření

Ze 195 oslovených společností přišla odezva od 43 z nich. Bohužel byl však téměř vyrovnán počet společností, které v průzkumu participovaly (23) s těmi, které se zúčastnit z rozličných důvodů nechtěly (20). V případě záporných odpovědí se nejčastěji jednalo o reakce typu – nechystáme zavádění normy, nemáme na studentské výzkumy čas, nemáme lidské zdroje atd. V Tabulce č. 4 je ke zhlédnutí seznam organizací, které na zvací e-mail reagovaly, rozdělený na zúčastněné a nepřející si se účastnit.

Tab. 4 – Přehled společností, které zareagovaly na průzkum

Účastníci		Nechtěli se zúčastnit
1.	AB SKF	AB SCA Finans
2.	AB Storstockholms lokaltrafik (company owned by the county council)	AB Tetra Pak
3.	Alfa Laval AB	ASSA ABLOY Financial Services AB
4.	Arla Foods amba	Bilia Personbilar AB
5.	Boliden Mineral AB	H & M Hennes & Mauritz GBC AB
6.	CellMark AB	Kraft Foods Sverige AB
7.	E.ON Nordic AB	Kronans Droghandel AB
8.	Gambro	Posten Logistik AB
9.	Handelsbanken	Preem AB
10.	Holmen AB	Samsung Electronics Nordic AB
11.	ITT Water & Wastewater Ltd	SCA Hygiene Products AB
12.	Manpower AB	Siemens AB
13.	SAS Scandinavian Airlines	Siemens Industrial Turbomachinery AB
14.	Scan AB	Swedish Match North Europe AB
15.	SJ AB	Telenor Sverige AB
16.	Stena Recycling AB	Tieto Sweden AB
17.	Stora Enso	Vattenfall AB
18.	Svenska Statoil AB	Volvo Construction Equipment AB
19.	Swedbank	Volvo Information Technology AB
20.	Vattenfall Power Consultant AB (Business Development)	Volvo Personbilar Sverige AB
21.	Volkswagen Group Sverige AB	
22.	Volvo Group - private owned	
23.	Volvo Powertrain Corporation	

Zdroj: Vlastní

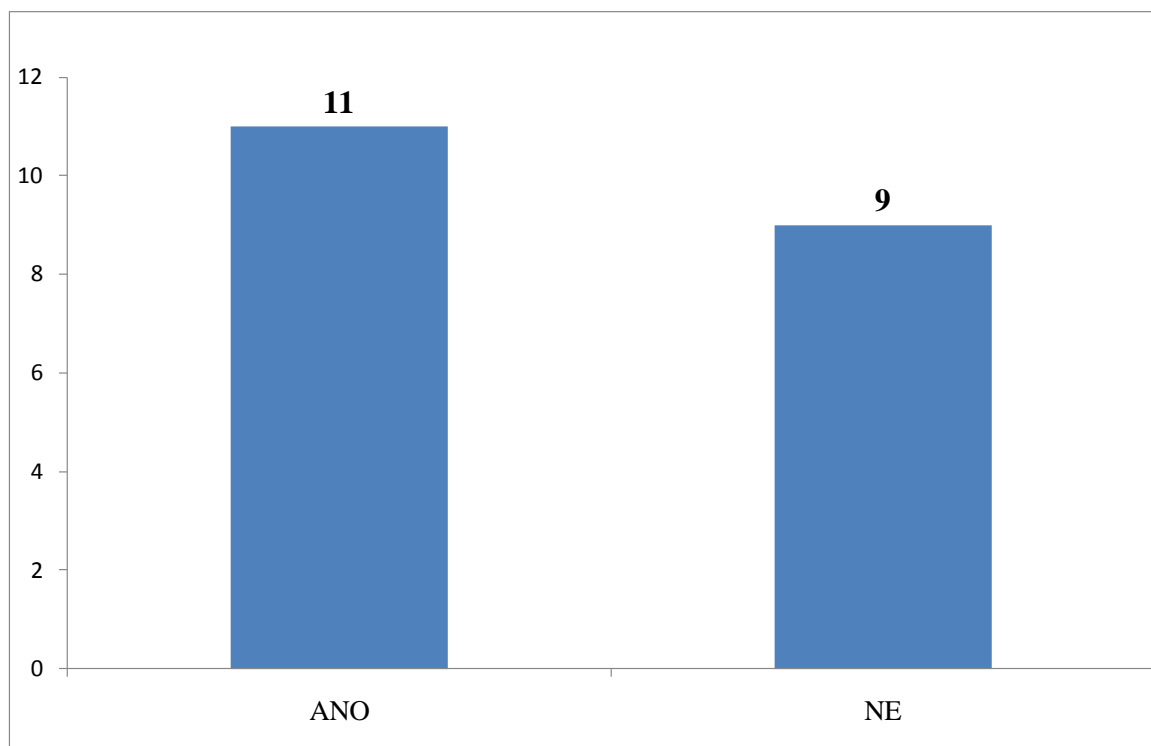
Tabulka dává zároveň i odpověď na první otázku z dotazníku – název společnosti včetně právní formy.

Většina z nejvýznamnějších švédských firem má mezinárodní přesah a proto je většinou už z názvu patrná oblast jejího podnikání. Pouze pro doplnění mezi respondenty jsou zastoupeny rozličné segmenty. V hojné míře strojírenství, dále potravinářský průmysl, bankovní služby, těžební průmysl, odpadové hospodářství, energetika aj. Jinými slovy široká škála zaměření poskytuje komplexní přehled o švédském hospodářství, a ač není možné tvrdit, že se jedná o statisticky vybraný reprezentativní vzorek, alespoň se mu v určitém rozsahu blíží. Pro doplnění obrazu o respondentech, průměrný počet zaměstnanců u zúčastněných organizací přesáhl číslo 13 600.

Jak již bylo uvedeno, vzorek společností byl kvůli grantovému projektu rozdělen na 1-100 a 101-195, kdy do první skupiny zúčastněných spadá 16 respondentů, do druhé pak 7. V rámci dalšího vyhodnocování se budeme zabývat kompletní skupinou a tedy 23 účastníky jako celkem. Dále je třeba uvést, že ne všichni respondenti zodpověděli vždy všechny otázky. U každého vyhodnocení proto bude uveden počet organizací, pro ten který výsledek platí.

5.4.1 1. Část dotazníku - Obecné informace

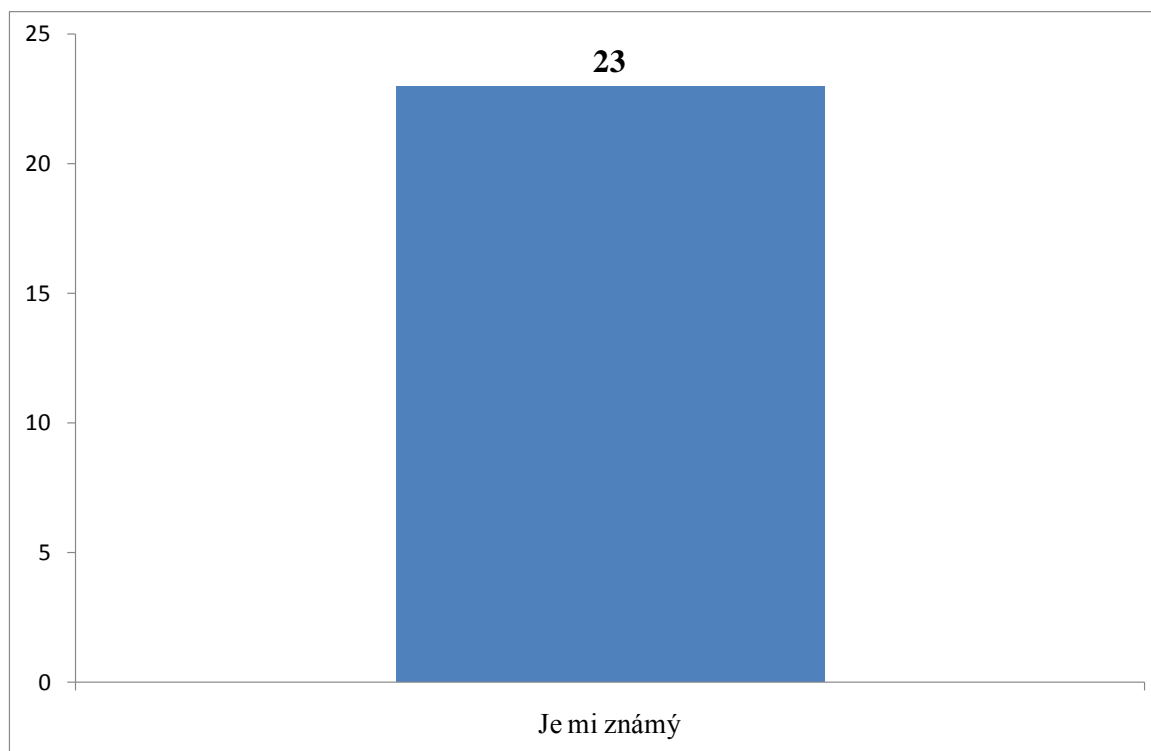
Přehled o účastnících je uveden v Tabulce č. 4 výše. Dalším zjišťovaným aspektem byla oblast podnikání (opět viz výše). Navazující otázka, zda-li je přítomen zahraniční vlastník ve společnosti, byla zodpovězena 20 respondenty a to v rozložení 11 ano, 9 ne. Pro přehlednost je uveden Obr. 5, který poukazuje na skutečnost, že pro největší švédské podniky není podmínkou k dosažení předních pozic na domácím trhu účast zahraničního subjektu.

Obr. 5 - Zahraniční vlastník ve firmě

Zdroj: vlastní

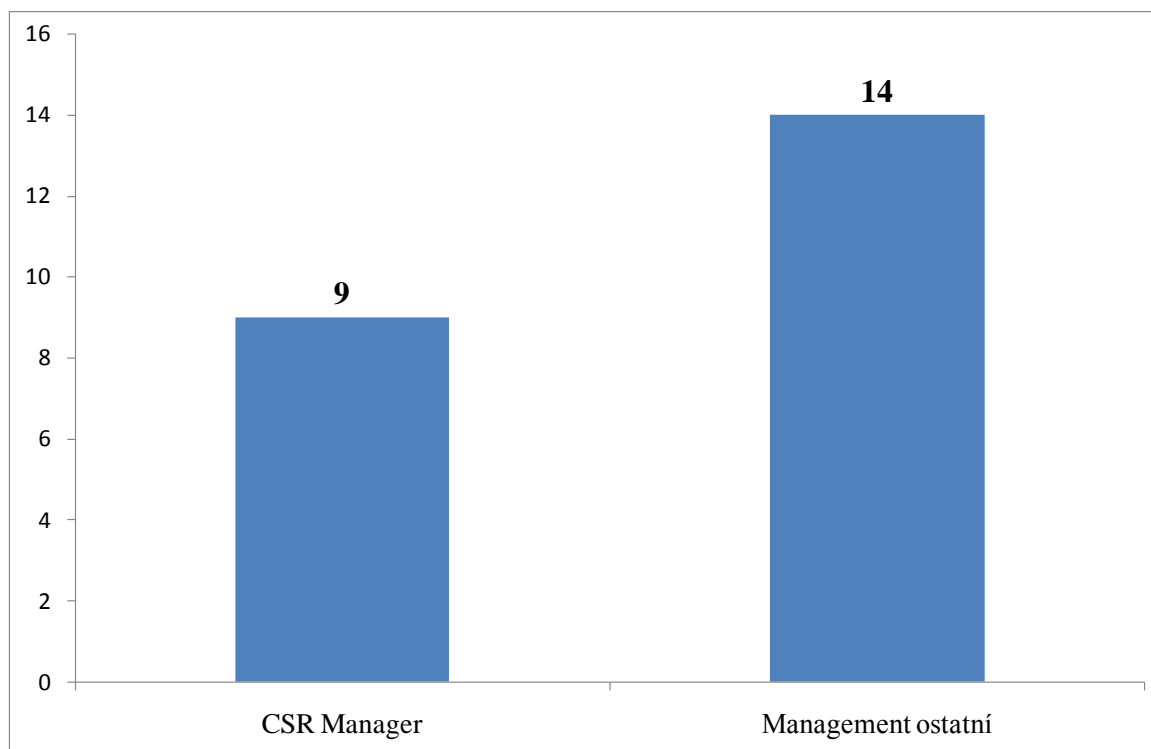
Dalším předpokladem pro validní odpovědi účastníků bylo zjistit, zda jsou vůbec seznámeni s pojmem společenská odpovědnost firem (CSR). V tomto bodě se všech 23 respondentů shodlo, že pojem znají – viz Obr. 6. Jednoznačností poskytnutých odpovědí bylo potvrzeno očekávání, že osoby vyplňující dotazník jsou těmi, které jsou tzv. „v obraze“ o pojednávané problematice.

Obr. 6 - Povědomí o pojmu CSR

Zdroj: vlastní

Poslední položkou zjišťovanou v první části, která sloužila k získání informací o organizaci a jejím zástupci, jenž dotazník vyplňoval, byla jeho pracovní pozice. Zde se jednalo v 9 případech přímo o manažery pro CSR a ve zbytku případů o ředitele společností jako takových, ředitele jednotlivých odborů, specialisty pro životní prostředí, manažery pro oblast kvality, komunikační manažery a také personální ředitele. Zkrátka o příslušníky středního, vyššího a v některých případech i top managementu, což opět podtrhuje kvalifikaci respondentů pro poskytnutí validních informací o jejich společnostech. Pro přehled je níže uveden Obr. 7 s vyobrazenými úhrny respondentů na určených pozicích.

Obr. 7 - Pracovní pozice respondentů

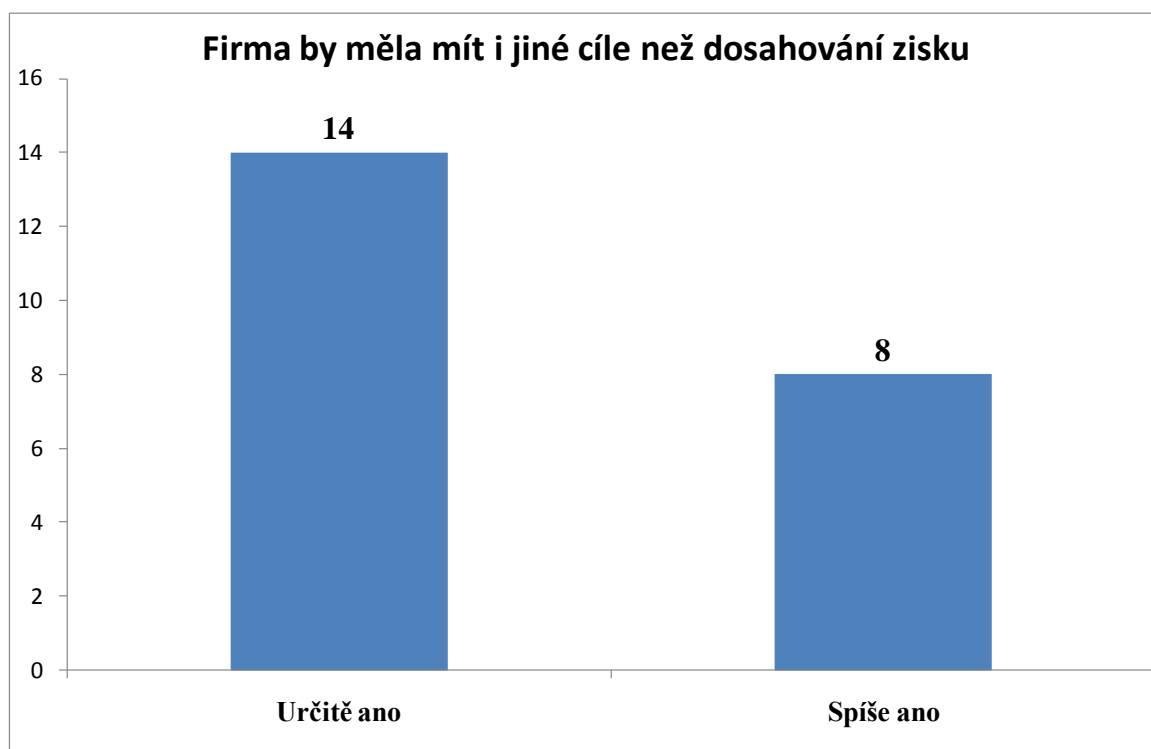
Zdroj: vlastní

Závěry z úvodní části dotazníku jsou následující: **respondenti**, kteří jsou téměř v rovnocenném poměru firmami čistě švédskými a firmami se zahraniční účastí, a kteří díky zvoleným kritériím reprezentují elitu švédského hospodářství, **jsou do posledního seznámení s problematikou společenské odpovědnosti firem (CSR)**. Pracovní pozice odpovídajících zaručují, že patří k osobám, které mohou prezentovat své odpovědi jako odpovědi konkrétních organizací. Spektrum zúčastněných korporací je co do oblasti činností různorodé, proto je možné hovořit o účastnících jako o zástupcích celé švédské ekonomiky a nejen jejího určitého segmentu. Lze tedy tvrdit, že výsledný vzorek respondentů je relevantní, splňuje vytyčená kritéria a je vhodným souborem pro získání validních informací o problematice společenské odpovědnosti firem a normě ISO 26000 v prostředí švédské ekonomiky.

5.4.2 2. Část dotazníku – Společenská odpovědnost firem

Zaměřením druhé části dotazníku i výzkumu samého je, jak vyplývá z názvu této kapitoly, koncept společenské odpovědnosti firem (CSR). V této kapitole dotazníku se objevují jak klasické otevřené otázky, tak, v míře v daleko vyšší, tvrzení, s jejichž obsahem vyjadřovali účastníci míru souhlasu.

Prvním stanoviskem pro vyjádření míry souhlasu bylo konstatování: **„Firma by se vedle vytváření zisku měla také aktivně zajímat o rozvoj celé společnosti.“** Asi nebude úplným překvapením, že se všech 22 subjektů, které na otázku odpověděly, shodlo na souhlasu s tímto tvrzením a to buď měrou „určitě ano“ anebo „spíše ano“. Výsledky jsou opět demonstrovány vizuálně na Obr. 8.

Obr. 8 - Souhlas se stanoviskem

Zdroj: vlastní

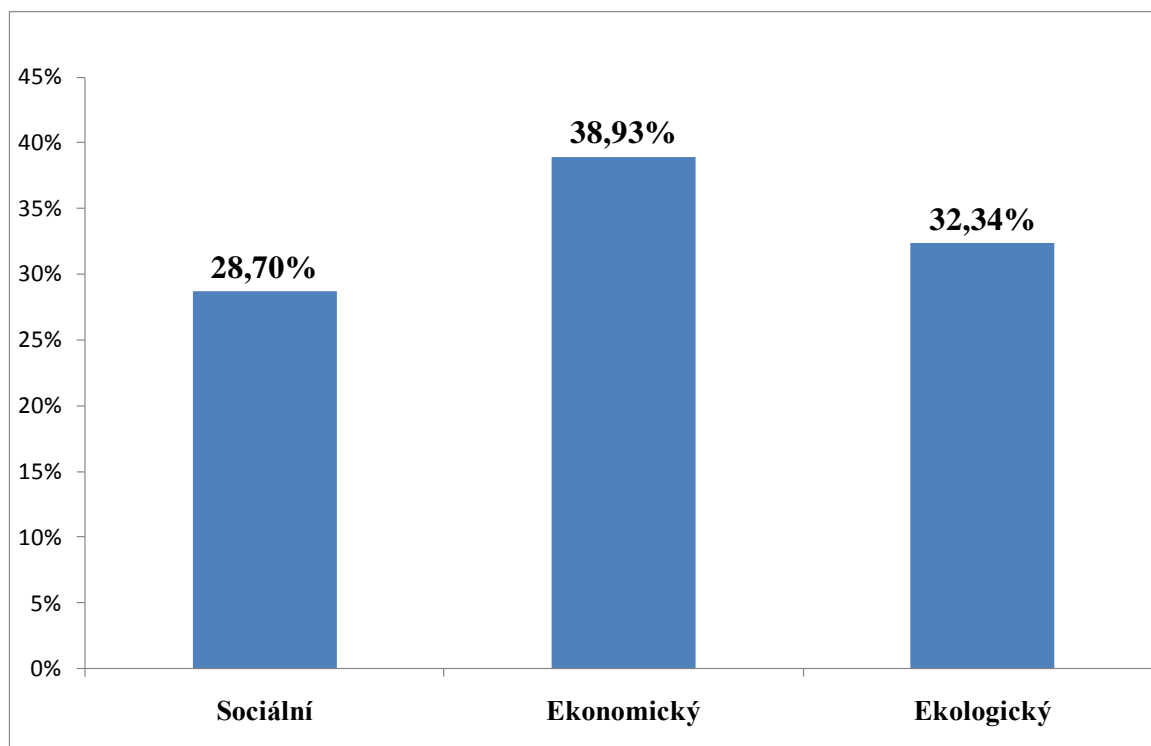
Na toto konstatování navazovala otevřená otázka: „**Co to je podle Vás společenská odpovědnost firem (CSR)? (prosím o krátkou definici)**“ Zde samozřejmě není možné odpovědi kvantifikovat a popisovat je formou grafů. Proto jsou uvedeny nejzajímavější reakce jednotlivých respondentů:

- „Chovat se jako dobrý občan ve společnosti, ve které organizace působí.“
- „Vzít na sebe odpovědnost za rozhodnutí, činnosti a cíle atd. v rámci třech pilířů.“
- „Vztaženo k výše uvedenému stanovisku bych rád uvedl, že společnost by se samozřejmě neměla snažit pouze o dosahování zisku, ale také o jeho dosahování s respektem k sociálním a environmentálním dopadům. Společnosti, které to myslí vážně a jsou ochotny do konceptu investovat, se podle mého názoru budou těšit zisku konkurenční výhody a to zejména ve vnímání jejich značky.“
- „Zkombinovat obchodní cíle se společenskou a environmentální zodpovědností.“
- „Férové zacházení s každým. Respektování etických standardů.“
- „Selský rozum – normální lidské hodnoty.“

(Pozn. aut. vlastní překlad z anglického jazyka)

Jak je vidět z výčtu vybraných odpovědí, respondenti problematiku CSR znají a orientují se v ní. Poslední stanovisko je zařazeno do výčtu záměrně, a to z důvodu jeho kontroverze, protože pokud by pouze užití „selského rozumu – normálních lidských hodnot“ stačilo k dosahování hodnot proklamovaných celým konceptem CSR případně normou ISO 26000, jejich existence by neměla opodstatnění.

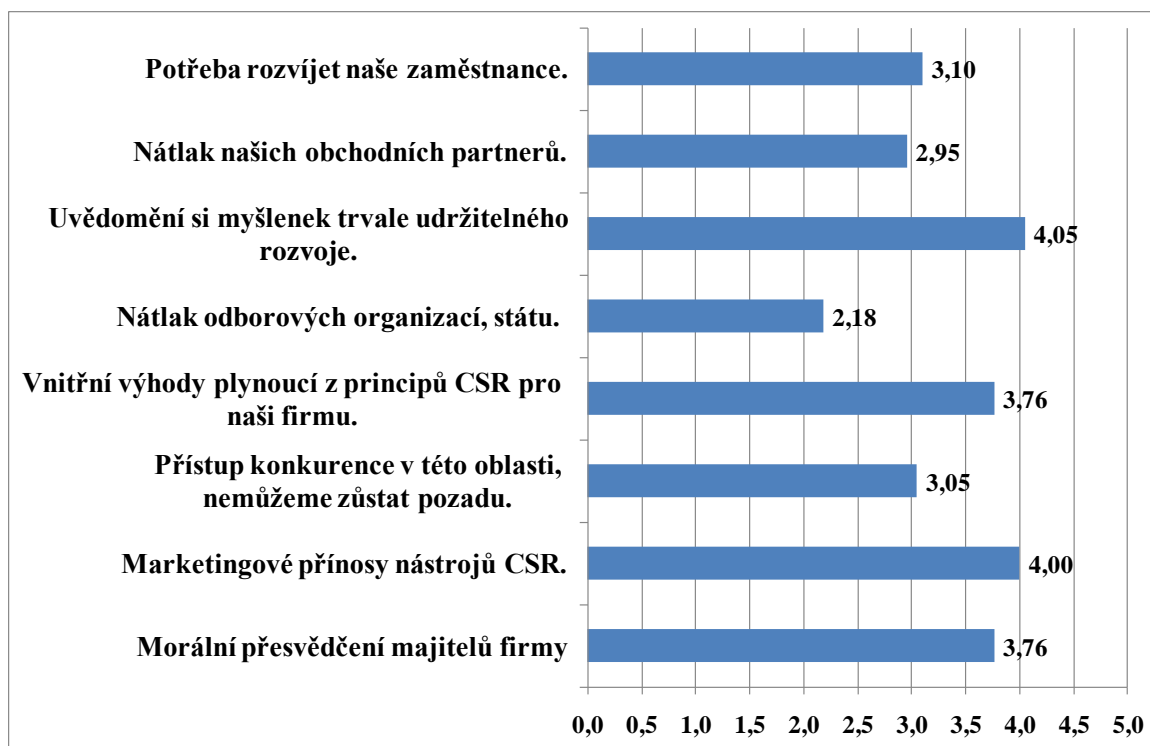
Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.1, koncept CSR se dělí na tzv. tři pilíře, kterými jsou sociální, environmentální a ekonomický. V další otázce byli respondenti požádáni, aby rozdělili 100% věnovaných problematice CSR do těchto tří kategorií. Jak je patrné z Obr. 9, přestože organizace souhlasí, že by se neměly zaměřovat pouze na generování zisku, v průměrné hodnotě za 22 zúčastněných subjektů mu připadá největší podíl (pilíř ekonomický), následovaný ekologickými problémy; nejnižší důležitost pak byla přisouzena sociálnímu aspektu. Tyto disproporce však nejsou nijak výrazné a je tak patrné, že společnosti berou v potaz na značné úrovni všechny tři pilíře CSR.

Obr. 9 - Průměrné rozdělení mezi pilíře CSR

Zdroj: vlastní

Dále měli účastníci přiřadit důležitost jednotlivým motivům, pro které se jejich organizace vůbec zabývá konceptem společenské odpovědnosti firem (CSR). Jak je možné odečíst z Obr. 10, jedná se především o vnitřní motivy organizací k vlastnímu rozvoji, než o vnější nátlak.

Obr. 10 - Motivy pro implementaci CSR

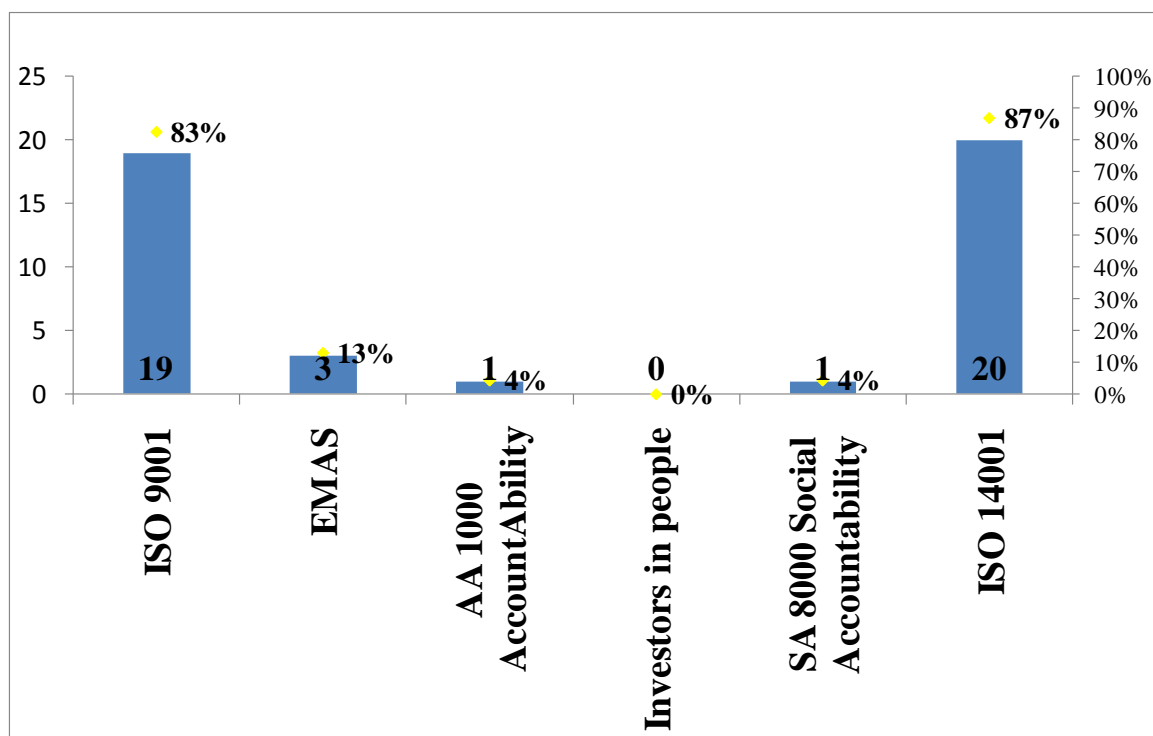
Pozn. rozsah škály grafu je 0 až 5 bodů, kdy 5 je nejvyšší důležitost.

Zdroj: vlastní

Poslední otázkou v této části věnované problematice CSR bylo, zda má organizace již zavedeny nějaké další ISO normy, případně jiné standardy vztahující se k problematice CSR. Mezi zkoumané standardy patřily:

- ISO 9001 – standard pro management kvality.
- EMAS – z anglického Eco-Management and Audit Scheme. A jedná se o nástroj pro hodnocení, reportování a zlepšování environmentální výkonnosti organizací.
- AA1000 AccountAbility – jedná se o sérii principů vedoucí organizaci ke zvýšení její odpovědnosti a směřování k jejímu udržitelnému rozvoji.
- Investors in People – standard v oblasti řízení a rozvoje lidských zdrojů.
- SA 8000 Social Accountability – standard zajišťující dodržování férových a spravedlivých pracovních podmínek pro zaměstnance a vůbec transparentní obchodní podmínky – to vše vztahované k Mezinárodní konvenci o lidských právech.
- ISO 14001 – standard pro systémy environmentálního managementu.

Tyto mezinárodní standardy byly přímo v dotazníku uvedeny a tato otázka sloužila k zjištění přehledu o jejich rozšíření mezi švédskými organizacemi. Četnosti jednotlivých standardů zavedených v dotazovaných organizacích je možné odečíst z Obr. 11.

Obr. 11 - Zavedení norem

Zdroj: vlastní

Jak je možné pozorovat z Obr. 11, 87% organizací má zaveden standard pro environmentální management ISO 14001, resp. 83% respondentů má zavedeno ISO 9001-standard pro management kvality. Ostatní normy na poli CSR jsou spíše výjimečně zastoupeny. Skutečnost zcela dominantního postavení norem organizace ISO v rámci standardů zavedených ve švédských firmách může vést k závěru, že by i standard ISO 26000 díky silné pozici ISO by mohl být zaváděn v daleko hojnější míře, než doposud existující normy CSR.

Pro úplný přehled odpovědí je třeba uvést, že organizace uvedly i další standardy, které s tématem souvisí, ale nebyly přímo zahrnuty do otázky. Zde byly zastoupeny normy:

- OHSAS 18001 (5 účastníků) – odkazující na výbornou úroveň BOZP.
- FSC a PEFC (2 účastníci) – tyto dva standardy jsou specifickými pouze pro lesní hospodářství a podobně jako u ISO 9001 se jedná o management kvality.
- ISO/TS 16949 – jako specifický standard pro management kvality v automobilovém průmyslu.

Z druhé části šetření vyplývá, že organizace, které se průzkumu účastnily, se plně shodnou na faktu, že firma by měla mít i jiné zájmy než pouhou tvorbu zisku, a že by měla pečovat o rozvoj celé firmy ve všech směrech. Zároveň však nepopírají důležitost generování zisku a přikládají ekonomickému pilíři CSR nejvyšší důležitost. Nejhůře naopak dopadl pilíř sociální, jinými slovy péče o zaměstnance, účast v místní komunitě a podpora různých nadací. Diference všech tří pilířů však nebyla nikterak dramatická, zhruba 10 procentních bodů, což potvrzuje názorovou koherenci respondentů v tom smyslu, že koresponduje s jejich výše potvrzeným názorem, že firma by měla být rozvíjena (v oblasti CSR) jako celek, ve směru žádoucím z hlediska společnosti. Jednotlivé organizace pak vidí v konceptu CSR spíše příležitost pro vlastní rozvoj či motivační faktor pro sebezdokonalování, než „nutné zlo“ které aplikují (či by měly aplikovat) pouze pod tlakem svého okolí (stát, obchodní partneři, konkurence).

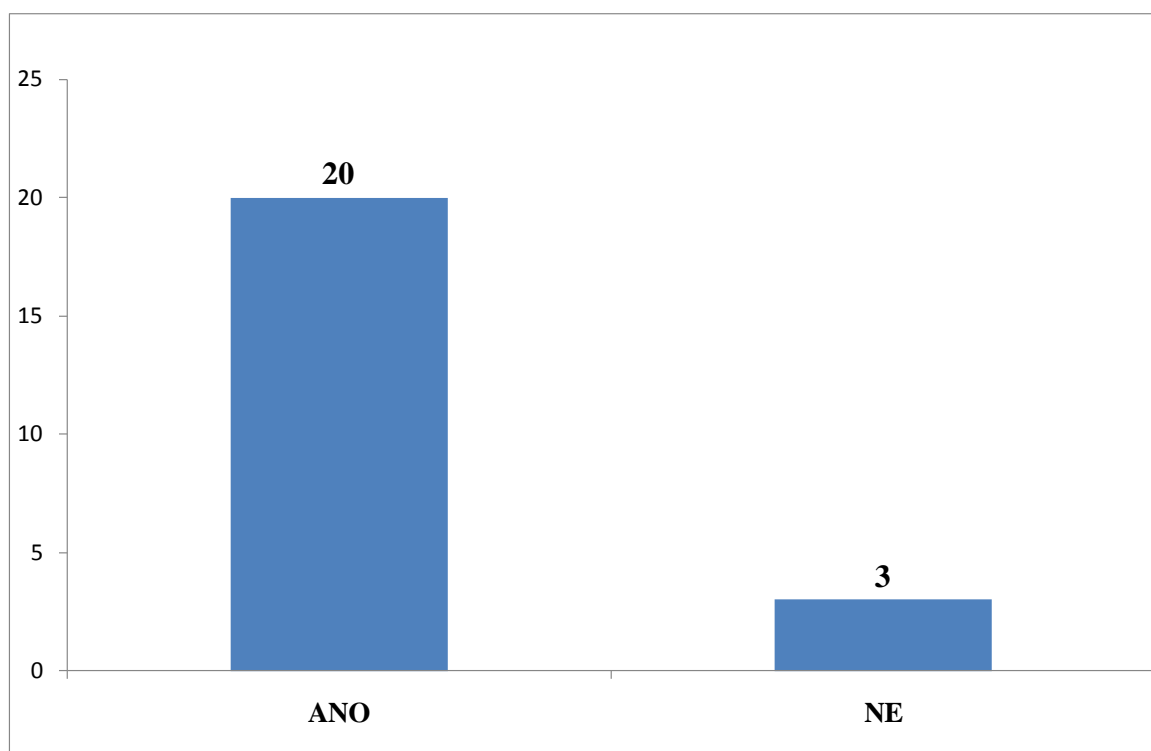
Obecně velmi kladný přístup k problematice CSR a jeho vnímání jako nástroje rozvoje a jeho aplikace v důsledku morálního přesvědčení o jeho smysluplnosti by dle názoru autora mohly být též odvislé od nadstandardně vysoké míry sociálního citění ve švédské společnosti a též od po velmi dlouhou dobu kontinuálně prosazovaného a fungujícího systému sociálního státu s dominancí sociálně orientovaných vlád.

Dále pak ze šetření vyšly nejlépe zastoupeny normy zaštitěné organizací ISO. Z toho vyplývá, že ISO 26000 by mohla být po svém spuštění mezi švédskými subjekty obecně dobře akceptována.

5.4.3 3. Část dotazníku – ISO 26000

Třetí a zároveň poslední část dotazníkového šetření byla zaměřena již na samotnou nově chystanou normu a jejím cílem bylo získat přehled o současném povědomí o normě a postoji k ní ještě před jejím spuštěním. Jelikož je tato část nejstěžejnější, byla i částí nejrozsáhlejší.

Hned na úvod této části byla záměrně zařazena otázka, zda respondenti o normě už někdy slyšeli. Odpovědi lze vyčíst z následujícího Obr. 12.

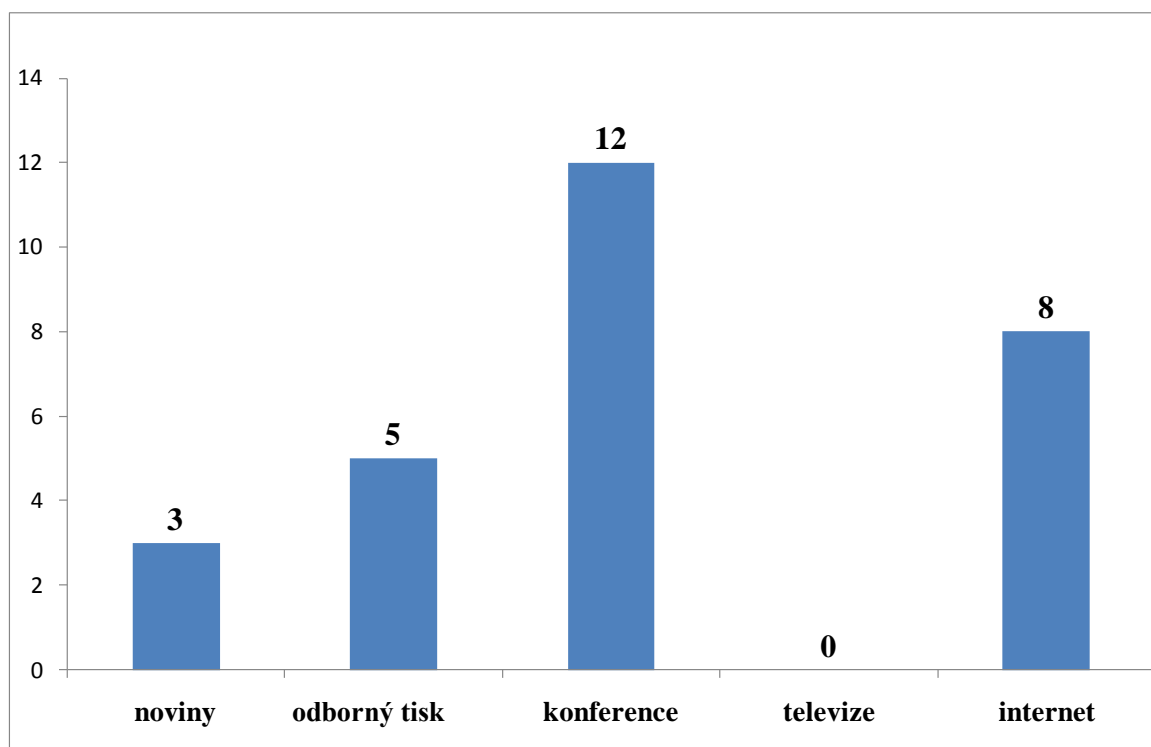
Obr. 12 - Povědomí o normě ISO 26000

Zdroj: vlastní

Obr. 12 nese informaci, že 20 z 23 respondentů je seznámeno s normou ISO 26000.

Zdroj tohoto povědomí se stal předmětem další otázky. Původ znalosti normy je opět ilustrován graficky. Z Obr. 13 je možné zjistit, že znalost normy získali respondenti

především z konferencí a z internetu. Protože v tomto bodu mohl každý respondent označit více než jednu možnost, suma hodnot převyšuje doposud obvyklé maximum 23.

Obr. 13 - Zdroje informací o normě ISO 26000

Zdroj: vlastní

Zajímavým momentem, který stojí za to zmínit, byla skutečnost, že jedním z respondentů tohoto výzkumu se stal i předseda finské pracovní skupiny na normě ISO 26000 Eija Pitkänen z organizace Stora Enso. Další respondent, konkrétně Steffan Dahlbeck z organizace Swedbank, byl v danou dobu aktivně činný v rámci švédské pracovní skupiny na této normě.

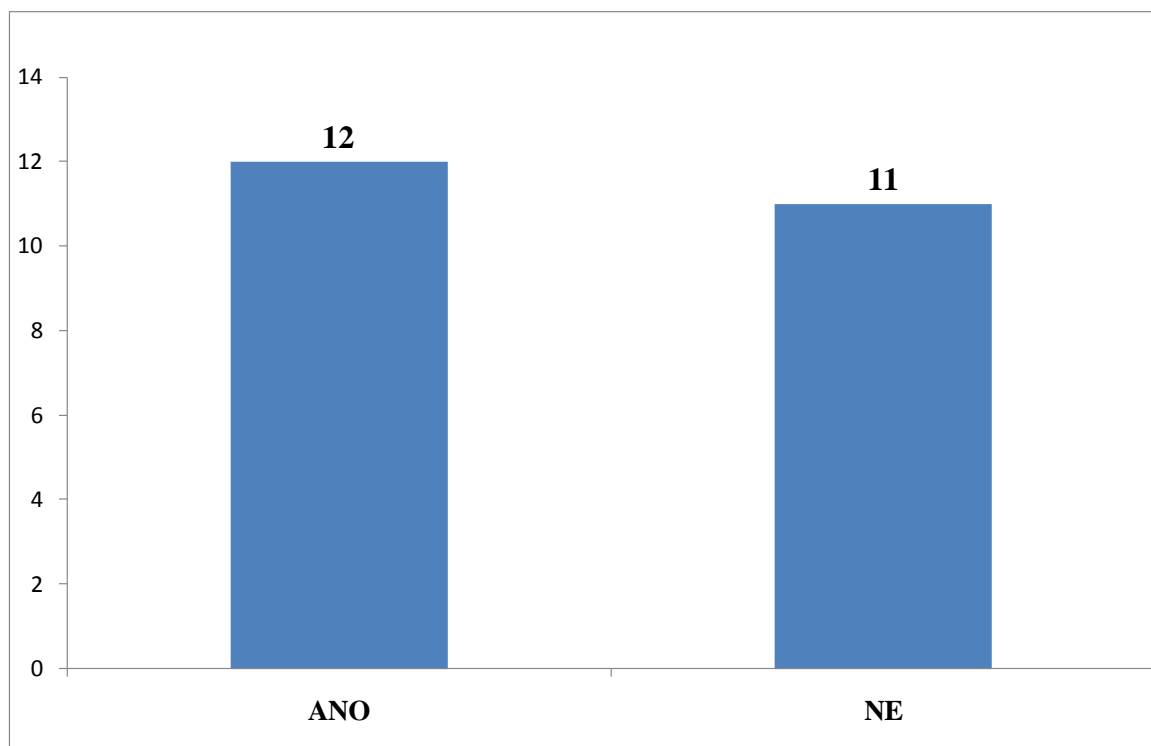
Podobně jako ve 2. části byli respondenti požádáni o krátké popsání chystané normy. Níže jsou opět uvedeny nejzajímavější reakce:

- „ISO 26000 je necertifikovatelnou normou poskytující návod pro všechny typy společností pro zavádění procesů SR.“
- „Učiní práci na tomto poli jednodušší a lépe porovnatelnou.“
- „Je to strukturovaný způsob práce se třemi pilíři CSR.“
- „Vím o ní mnoho, jelikož jsme poslední tři roky zapojeni do spolupráce s SIS na jejím vývoji.“
- „Jejím účelem je sjednotit vnímání společenské odpovědnosti (SR) a měla by se stát nástrojem pro rozvoj směřující k trvale udržitelnému rozvoji.“

(Pozn. aut. vlastní překlad z anglického jazyka)

Obdobně jako u popisu konceptu CSR ve druhé části dotazníku reakce odhalily, že účastníci mají o normě dobré povědomí, jsou s ní seznámeni a jedná se tedy o fundované respondenty.

Jak již bylo popsáno ve druhé kapitole, předpokládané spuštění normy by mělo být během roku 2010. Toto datum se však již několikrát změnilo a proto byla respondentům položena otázka, zda vědí, kdy má být standard uveden v platnost. Rozdělení odpovědí je možné vyčíst z Obr. 14.

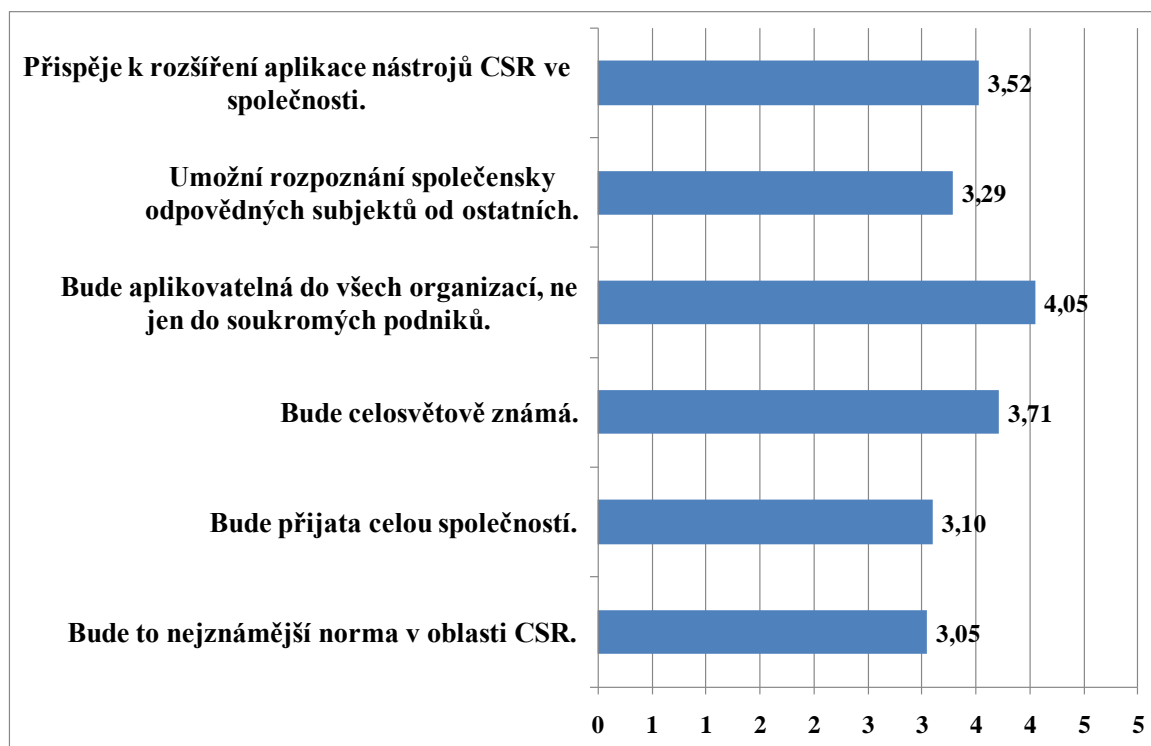

Obr. 14 - Povědomí o datu spuštění normy

Zdroj: vlastní

Pravděpodobně vícenásobný posun okamžiku spuštění normy se stal příčinou pro ne zcela jasnou představu respondentů o datu spuštění a tedy k vyrovnanému poměru kladných a záporných odpovědí.

Další otázka měla za úkol zmapovat, jakou přidanou hodnotu spatřují respondenti v normě ISO 26000. Jak je patrné z Obr. 15 všechna stanoviska dosáhla průměrné hodnoty přesahující 3 body z pětibodové škály a tudíž všem stanoviskům přiřazují respondenti nadprůměrnou důležitost. Jako nejvíce ceněné se pak v očích účastníků jeví aplikovatelnost normy do různých druhů organizací.

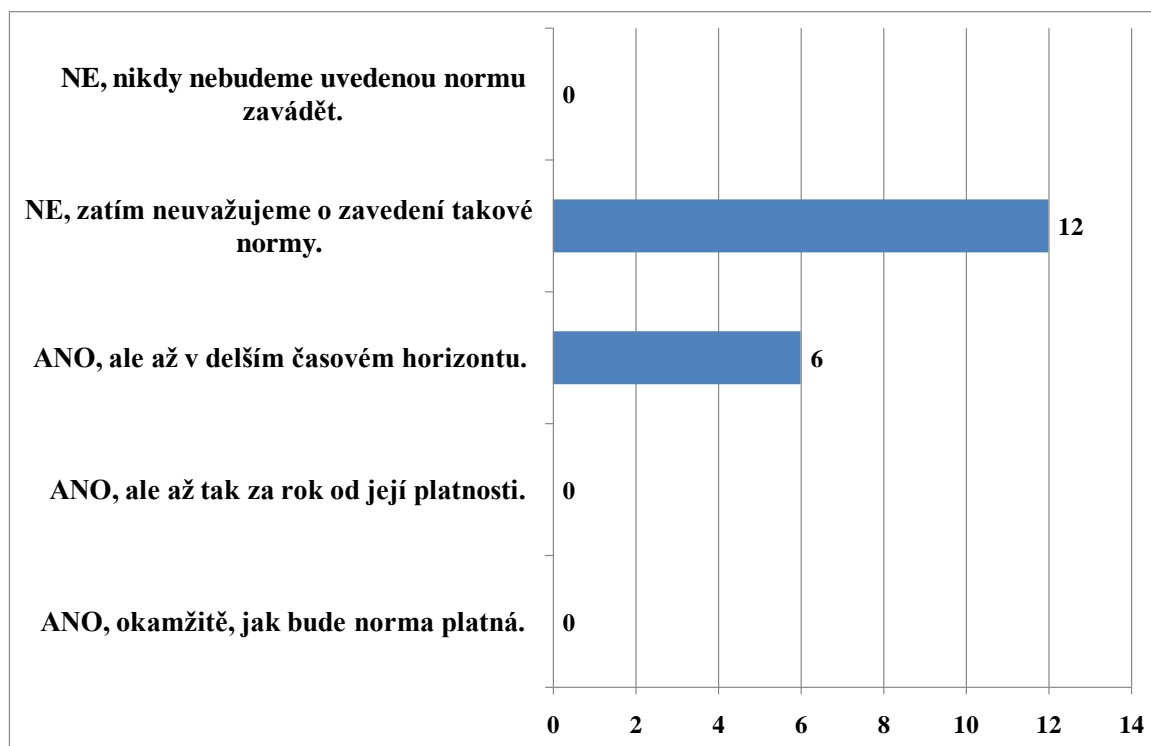

Obr. 15 - Přidaná hodnota normy ISO 26000

Pozn. rozsah škály grafu je 0 až 5 bodů, kdy 5 je nejvyšší důležitost

Zdroj: vlastní

Dalším zkoumaným bodem bylo, zda organizace plánují zavedení normy ISO 26000 a pokud ano, v jakém časovém horizontu. Jak je možné odečíst z Obr. 16, organizace jsou k zavádění normy opatrné. Její implementaci plánují až v delším období případně v současné době o zavedení normy nezvažují.

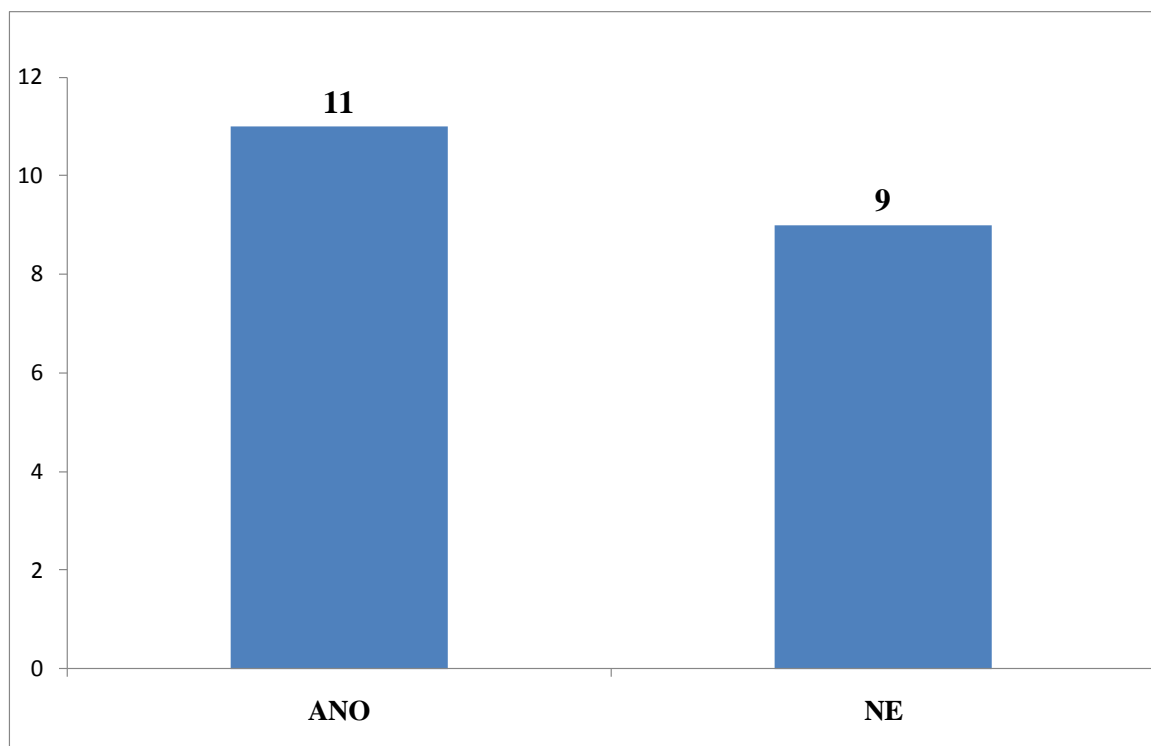

Obr. 16 - Postoj k zavedení normy ISO 26000

Zdroj: vlastní

Z výše uvedených výstupů v kombinaci se závěry uvedenými pod Obr. 11 je možné usuzovat, že norma sice bude díky své vazbě na organizaci ISO všeobecně dobře vnímána a přijímána, avšak toto přijetí švédskými organizacemi se bude odehrávat v delším časovém horizontu. Je možné se domnívat, že rezervovaný postup subjektů vůči implementaci normy samé je dán jednak menší informovaností o ní a jejím obsahu a dále rozsahem případných nutných opatření při implementaci normy tak značného dosahu (obecně řečeno obava z „velkého nového“).

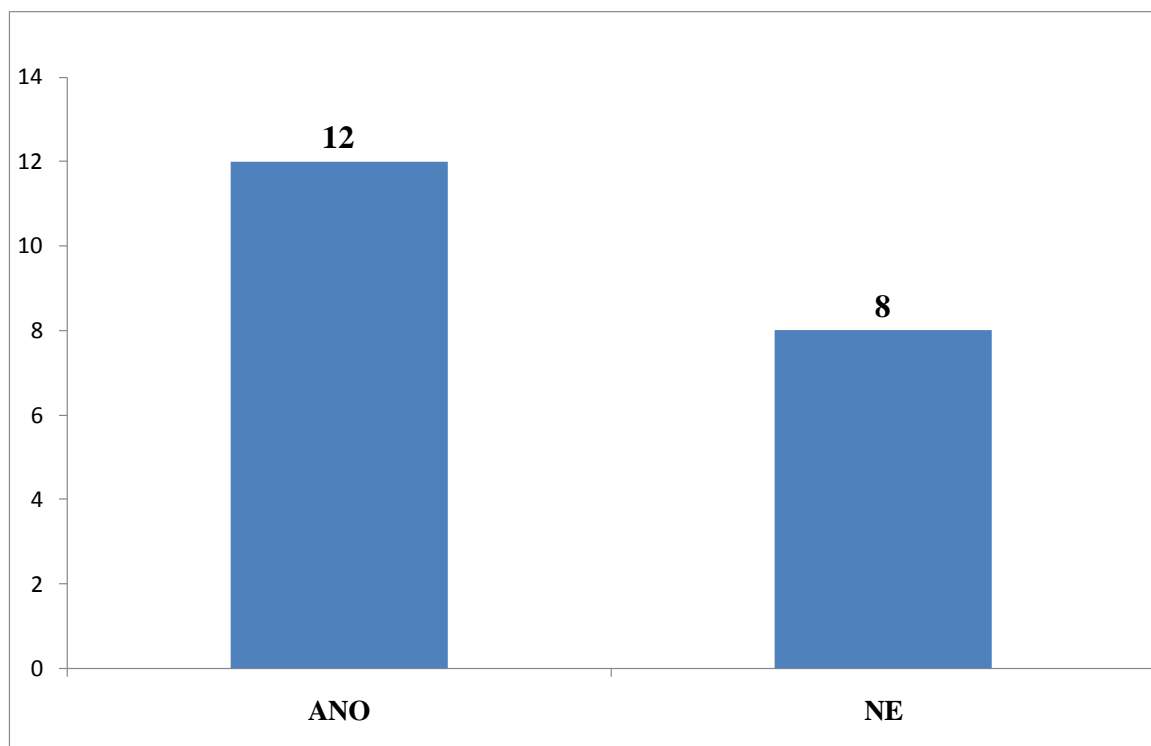
Jak již bylo uvedeno v kapitole 2, norma z rozhodnutí organizace ISO nebude certifikovatelná třetí stranou. Proto byly do dotazníku zařazeny následující otázky. První z nich byla, zda by účastníci preferovali certifikovatelnost normy externí organizací, jako je běžné například u standardů ISO 9001 a ISO 14001. Odpovědi na tento bod nebyly jednoznačné, ale mírně převážil názor, že by bylo lepší, pokud by chystaná norma byla certifikovatelná třetí stranou. Přesné rozložení odpovědí je možné vidět v Obr. 17.

Obr. 17 - Preference certifikovatelnosti normy

Zdroj: vlastní

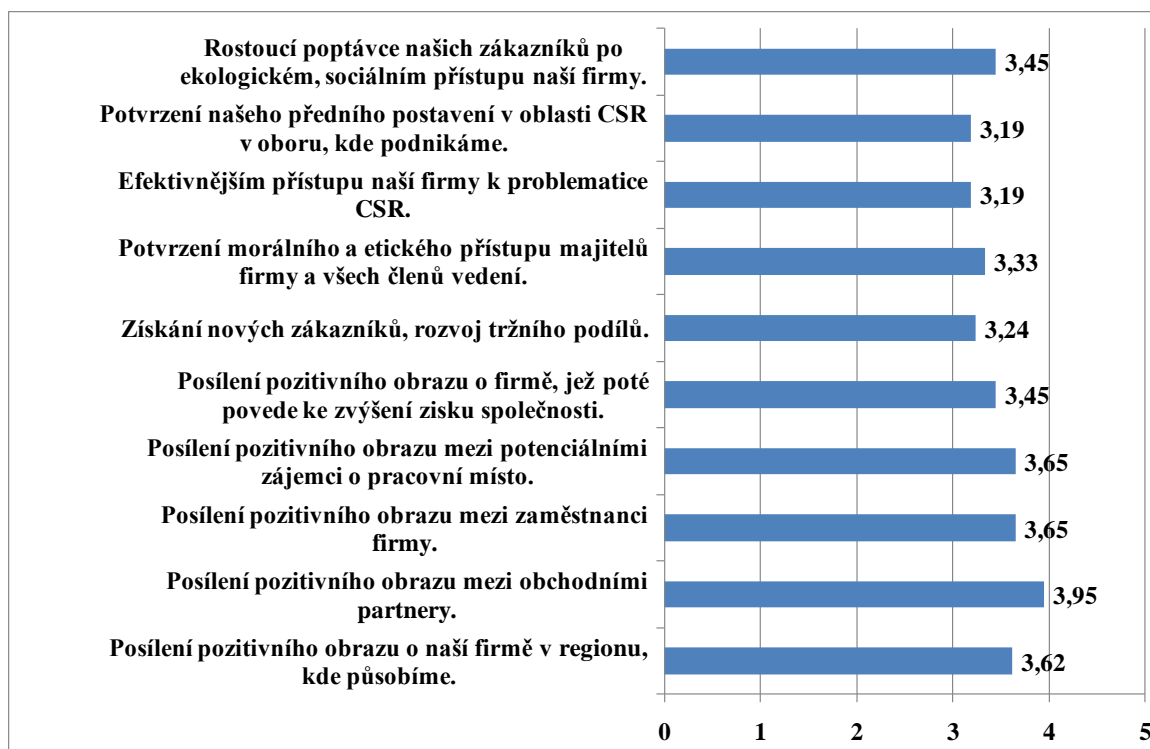
Následující otázkou ve skupině odkazující na necertifikovatelnost normy třetí stranou bylo, zda by obvyklá certifikovatelnost normy ovlivnila postoj účastníků k její implementaci. Pokud by norma měla obvyklý formát pro zavádění třetí stranou, znamenalo by to pro 12 respondentů změnu postoje k implementaci normy. Opět by se ale nejednalo o přijetí ihned ani po roce od spuštění normy, nýbrž v dlouhodobém časovém horizontu. Předchozí fakt vlivu certifikovatelnosti normy na její zavedení je ilustrován na Obr. 18.

Obr. 18 - Změna postoje při certifikovatelnosti

Zdroj: vlastní

Největší přínos normy ISO 26000 spatřují participující organizace v posílení vlastního pozitivního obrazu, zejména pak ze strany obchodních partnerů. Průměrné hodnoty přiřazené důležitosti jednotlivým kritériím lze odečíst z Obr. 19. Jak je vidět z tohoto obrázku, z pohledu zúčastněných organizací je nejméně důležité potvrzení statutu sociálně odpovědné organizace, stejně jako zefektivnění přístupu k problematice společenské odpovědnosti (obě tvrzení dosáhla průměrné hodnoty 3,19 bodu). Tato nejnižší důležitost je však pouze relativní, jelikož hodnoty všech stanovisek přesáhly polovinu pětibodové škály. O žádném ze stanovisek tudíž nelze konstatovat, že by pro respondenty měl pouze marginální či žádný význam.

Obr. 19 - Přínosy normy ISO 26000 pro organizace

Pozn. rozsah škály grafu je 0 až 5 bodů, kdy 5 je nejvyšší důležitost

Zdroj: vlastní

Za těmito stanovisky byl dán zúčastněným organizacím prostor pro vyjádření dalších možných přínosů normy ISO 26000. Níže je přehled nejzajímavějších reakcí:

- „Pomoc při strukturování a usnadnění interních procesů směrem k CSR. V podobném duchu jako v případech ISO 9001 a ISO 14001.“
- „Systematický přístup, který bude ověřitelný.“
- „Standardizace mezi firmami a ostatními typy organizací.“
- „Systematický přístup také v této (CSR - pozn. autora) oblasti.“
- „Dobrý nástroj pro uchopení úloh CSR, což je občas nelehké.“
- „Společenská odpovědnost by se měla stát více transparentní.“

(Pozn. aut. vlastní překlad z anglického jazyka)

Výčet volně formulovaných názorů respondentů na obsah normy ISO 26000 dokládá, že účastníci jsou velice dobře znalí i této problematiky.

Dalším zkoumaným bodem byl přínos normy pro celou společnost. Jednotlivá stanoviska a průměrné hodnoty odpovědí opět zachycen graficky na Obr. 20.

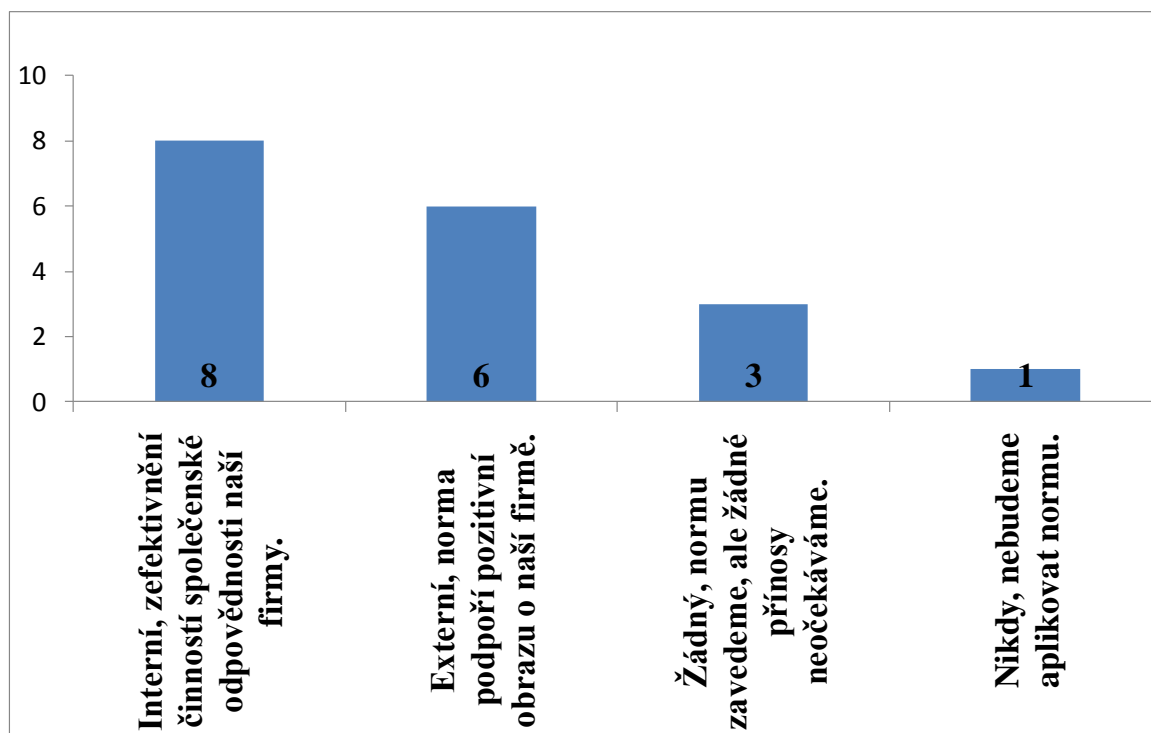
Obr. 20 - Přínosy normy ISO 26000 pro společnost

Pozn. rozsah škály grafu je 0 až 5 bodů, kdy 5 je nejvyšší důležitost

Zdroj: vlastní

Z Obr. 20 je možné vyčíst, že největší přínos normy ISO 26000 pro společnost jako takovou vidí respondenti ve sjednocení teoretického a praktického přístup k CSR. Naopak celé společnosti bude dle názoru respondentů nejméně přínosné zvýšení ziskovosti organizací.

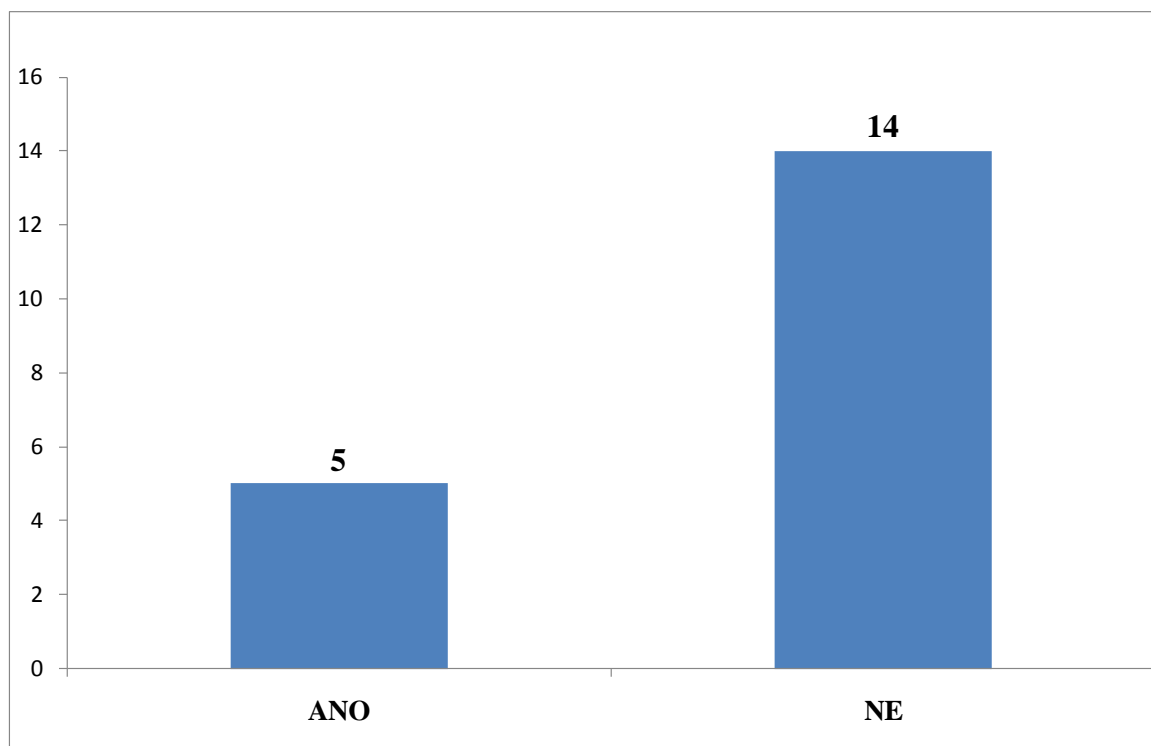
Dalším zkoumaným faktem se staly očekávané přínosy pro jednotlivé organizace po zavedení zmíněné normy. Výsledky jsou zachyceny na Obr. 21. Pozitivní hodnocení důsledků implementace normy, ač již externí, či interní, spatřuje většina organizací.

Obr. 21 - Očekávání od aplikace normy

Zdroj: vlastní

Pro zajímavost a doplnění obrazu o respondentech byla zařazena otázka o tom, zda se organizace účastní nějakého druhu soutěže oceňujícího společenskou odpovědnost. Pouze 5 firem z 19 respondentů, kteří odpověděli na tuto otázku, uvedlo, že se nějaké soutěže účastní.

Obr. 22 - Účast na soutěžích oceňující CSR

Zdroj: vlastní

Výše uvedenou skutečnost je možno odečíst z Obr. 22.

Jedna z posledních otázek v rámci dotazníkového šetření byla zaměřena na zjištění výše finanční částky věnované na účely společenské odpovědnosti. Ačkoli bylo respondentům nabídnuto 10 intervalů od 0 až po 4 miliony švédských korun resp. 10 milionů českých korun, pouze 7 z 23 respondentů bylo schopno uvést interval odpovídající jimi věnované částce pro tyto účely. Jako doplňující otázka bylo uvedeno volné pole pro specifikaci, pokud by organizaci respondenta nevyhovoval žádný interval. Do tohoto pole většina respondentů uvedla překvapivě odpověď velice podobnou níže uvedeným:

- „CSR je součástí běžné práce.“
- „Neměříme to tímto způsobem – CSR není něco navíc, ale způsob práce každého zaměstnance. Kvantifikace těchto ukazatelů je téměř protikladem. Je to podobná otázka jako „Kolik prostředků investujete na dodržování zákona“.“
- „Nekvantifikujeme naše kombinované iniciativy napříč celou organizací.“
- „CSR není účtováno separátně.“

Odpovědi respondentů sice nenaplnily původní očekávání, za kterým byla tato otázka položena, ale zajímavě obohatily výstupy práce a vyústily ve zjištění, že velice pravděpodobně při dalším zkoumání bude třeba skutečnost finanční „nekvantifikovatelnosti“ zahrnout do vnímání problematiky CSR.

Poslední dvě otázky v dotazníku se vztahovaly k výzkumu samému. První otázkou bylo, zda respondenti mají zájem obdržet závěry tohoto výzkumu. K tomuto bodu se vyjádřilo pozitivně 19 z 23 respondentů a uvedli příslušné kontakty, kam jim mají být výstupy zaslány. Vysoké procento interesovaných, více než 80%, poukazuje na skutečnost, že možnost seznámení se s postoji ostatních organizací k normě ISO 26000 je pro respondenty lákavá a mohla by se stát částečně vodítkem k formování postoje respondentů vůči tomuto standardu jako takovému.

Otázkou v samotném závěru bylo, zda jsou účastníci ochotni podělit se o své zkušenosti na poli společenské odpovědnosti s Ekonomickou fakultou Technické Univerzity v Liberci. Zde pravděpodobně sehrála roli vzdálenost švédských subjektů od České Republiky resp. Liberce a pouze 6 respondentů odpovědělo kladně, zbylých 17 účastníků nemá zájem se o své zkušenosti podílet.

Výstupy třetí, závěrečné pasáže dotazníku, zabývající se přímo normou ISO 26000, nám poskytly pohled na její vnímání švédskými subjekty. Bylo prozkoumáno, zdali je přínosem, či na škodu její necertifikovatelnost třetí stranou, jakou vidí zástupci přidanou hodnotu plynoucí z chystané normy a co od ní očekávají z hlediska přínosu pro vlastní organizaci a pro společnost jako celek. Šetření odhalilo opatrné postoje k její budoucí implementaci, a tedy že zavádění normy bude ještě déletrvajícím procesem, má-li být ve svém závěru úspěšné. Zajímavým bodem se stala otázka zaměřená na zjištění výše finančních prostředků věnovaných na CSR, kdy se měly organizace zařadit do finančního intervalu dle skutečné výše vynaložených prostředků. Z odpovědí vyplynulo, že organizace vnímají CSR jako nedílnou součást svého podnikání a tak jsou vlastně náklady CSR z jejich pohledu těžko samostatně vyčíslitelné. Potěšujícím faktem se stal na závěr zájem respondentů o výsledky výzkumu převyšující 80%.

5.5 Shrnutí dotazníkového šetření

V praktické části byl šetřen postoj respondentů k problematice CSR obecně a následně konkrétně k chystané normě ISO 26000. Povědomí respondentů o problematice jak společenské odpovědnosti, tak o normě ISO 26000 se ukázalo být na vysoké úrovni. Bylo prokázáno pozitivní vnímání chystané normy zúčastněnými subjekty, zejména pak ve vazbě na dobré vnímání v praxi již osvědčených standardů ISO 9001 a ISO 14001. Na druhou stranu z odpovědí vyplynulo, že proces zavádění normy pravděpodobně nebude otázkou období do jednoho roku od spuštění normy, nýbrž delšího časového horizontu. Zmíněný pozitivní přístup k normě a její vnímání jako přínosu v oblasti CSR jí poskytuje značné předpoklady pro její všeobecnou akceptaci. Zajímavým momentem při výzkumu se stala zejména již výše analyzovaná problematika špatné oddělitelnosti finančních výdajů na CSR od ostatních provozních nákladů a tedy jak je uvedeno v kapitole 3.2.7 potvrzení integrace společenské odpovědnosti ve všech aspektech organizací.

6 Komplexní pohled na normu ISO 26000

Chystaný mezinárodní standard má oproti doposud existujícím normám na poli společenské odpovědnosti nespornou výhodu v zaštitění organizací ISO, která je celosvětově velmi dobře vnímána na poli vytváření norem. Sporným bodem týkajícím se pouze této normy je však rozhodnutí právě organizace ISO o necertifikovatelnosti standardu ISO 26000 třetí stranou, jak je běžné u dvou nejrozšířenějších norem ISO 9001 a ISO 14001.

Celý koncept společenské odpovědnosti, resp. normy ISO 26000, jako návodu pro její zavedení, by měl vést k tzv. win-win situaci (vítězství na všech stranách), kdy akceptací této normy resp. společensky odpovědným přístupem by organizace měla prospět jak sobě, tak všem ostatním dotčeným stranám. Tyto přínosy na plynoucí z aplikace normy pro společnost jako takovou i konkrétní organizaci jsou shrnuty v kapitole 3.3.

Absence souboru specifikačních kritérií přibližuje normu širšímu spektru organizací potažmo jakékoli organizaci, což bylo záměrem při tvorbě standardu. Na druhou stranu ISO 26000 jako „pouhý návod na zavádění společenské odpovědnosti“ nemá dosud jasně stanovenou následnou kontrolu, zda organizace nejen principy společenské odpovědnosti zavedla, ale zda budou dlouhodobě dodržovány. Jinými slovy organizace v momentě zavedení normy bude vystupovat jako společensky odpovědná a získá status držitele této normy, ale v průběhu času se změnami na trhu nebo uvnitř organizace se ISO 26000 může stát pouze prázdným pojmem bez vazby na aktuální situaci organizace na poli společenské odpovědnosti.

Původní zaměření na problematiku CSR bylo nahrazeno nově definovaným konceptem SR z důvodu možnosti pozdější aplikace na všechny druhy organizací. Tato změna se kladně promítla do navýšení celkového počtu potenciálních zájemců o implementaci normy.

Dá se předpokládat, že Švédsko se svým postavením na poli společenské odpovědnosti a přístupy zástupců zde působících firem k této problematice bude tvořit vhodné prostředí

pro první praktické krůčky se zaváděním normy ISO 26000 po jejím spuštění. A to i z důvodu účasti švédského normalizačního institutu na tvorbě normy, kdy členové pracovní skupiny pro vývoj normy jsou mnohdy činní na různých pozicích v obchodní praxi. Organizace, v nichž tito lidé podílející se na tvorbě standardu působí, by se pak mohly stát pionýry v praktickém prověření kvality normy. Jejich zkušenosti by pak mohly sloužit jako inspirace dalším subjektům uvažujícím o implementaci tohoto standardu.

Výstupy dotazníkového šetření pak prokázaly pozitivní postoj vybraných švédských organizací k problematice společenské odpovědnosti, avšak norma si své „ostruhy“ bude muset ještě vydobýt.

Výše popsané fakty budou nyní vyjádřeny v podobě stručné SWOT analýzy na Obr. 4.

Obr. 4 - SWOT analýza normy ISO 26000

Zdroj: Vlastní

Závěr

V úvodu diplomové práce byly vytyčeny následující cíle: nastínit úvod do problematiky společenské odpovědnosti, charakterizovat chystanou normu ISO 26000, přiblížit švédské socio-ekonomického prostředí a to nejen v současné době, ale i připomenutí okamžiků, které jej do dnešní podoby formovaly a částečně odpovědět na otázku, co řadí právě Švédsko mezi jeden ze států s nejlepším postojem ke společenské odpovědnosti. Cílem praktické části práce se pak stalo prověření, zda tato premisa excelence Švédska na poli společenské odpovědnosti skutečně platí i v současné obchodní praxi. Dále pak bylo zkoumáno vnímání chystané normy právě z pohledu představitelů hospodářských subjektů tohoto státu. Tento fakt byl zkoumán na nejvýznamnějších představitelích švédského hospodářství, kdy se měřítkem významnosti stala absolutní výše obrátu.

Úvod do problematiky společenské odpovědnosti nebyl pojat jako primární cíl této práce, autor se však domnívá, že rozsah a obsah řádků věnovaných právě představení konceptu je pro jeho pochopení dostačující, pro hlubší proniknutí do této oblasti však doporučuje další studium odborné literatury, případně dalších zdrojů.

Popis chystané normy ISO 26000 dostal v práci více prostoru a sestával ze zařazení standardu do kontextu již platných norem, popisu vývoje vlastního standardu organizace ISO a dále popisu obsahu normy.

Závěr teoretické části patřil popisu Švédského vývoje k současnému vnímání společenské odpovědnosti jeho jednotlivými subjekty.

Praktická část sestávala z dotazníkového šetření mezi nejvýznamnějšími zástupci švédské ekonomiky. Tento výzkum byl zaměřen na získání povědomí o a postoje účastníků k společenské odpovědnosti firem (CSR) potažmo normy ISO 26000.

Mezi výstupy práce se řadí dosažení vytyčených cílů z jejího úvodu. Byla nastíněna problematika společenské odpovědnosti firem (CSR), z makro i mikro pohledu byla popsána norma ISO 26000, dále pak bylo přiblíženo specifické švédské prostředí.

Dotazníkové šetření poté potvrdilo stanovené předpoklady, že reprezentanti švédského hospodářství opravdu velice dobře znají a akceptují koncept CSR a spatřují v něm příležitost pro další rozvoj. K implementaci normy ISO 26000 v současné době jsou však spíše zdrženliví.

Jak již bylo v práci zmíněno, diplomová práce byla zpracována jako jeden z výstupů projektu „*Společenská odpovědnost firem, aplikace normy ISO 26000 v Evropě*“ a vznikla na základě finanční podpory ze strany Technické univerzity v Liberci v rámci soutěže na podporu projektů specifického vysokoškolského výzkumu.

Práce je jedním z mála počinů v rámci České Republiky zabývajících se touto problematikou a vytváří prostor pro další výzkum. V rámci zmíněného projektu „*Společenská odpovědnost firem, aplikace normy ISO 26000 v Evropě*“ již probíhá šetření v dalších evropských státech. Zajímavé možnosti se pak otevrou po vydání finální a platné normy ISO 26000 v podobě porovnání její percepce před a po jejím spuštění. Samozřejmě i porovnání po uplynulém delším časovém období (například 5 let) by mohlo poskytnout zajímavé odpovědi na to, jak se zavedení normy do běžné praxe bude promítat do jejího vnímání. Dalším zajímavým námětem na budoucí výzkum by byla i změna tržního segmentu – například zaměření se na vnímání standardu středními a malými podniky. V neposlední řadě by jistě bylo zajímavé zmapovat oblast mezi neziskovými organizacemi z důvodu evoluce koncepce normy a zahrnutí všech organizací. Toto je však námětem a úkolem pro další výzkumy.

Seznam literatury

Citace

- [1] *About - ISO SR* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/about.html>
- [2] *About the Standard* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/aboutStd.htm>
- [3] AffärsData [online]. Stockholm: Newslin Group, 2010 [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ad.se/startpage.php>>
- [4] AGELL, J. Why Sweden's Welfare State Needed Reform. *The Economic Journal* [online]. 1996, roč. 106, č. 439, s. 1760-1771 [cit. 2010-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/2235216>>
- [5] Background [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/830949/3934883/3935096/07_gen_info/backg.html>
- [6] BOWEN, H.R. *Social responsibilities of the businessman* [online]. 2007 [cit. 2009-10-27] s. 6 - 10 Dostupný z WWW: <<http://books.google.cz/books?id=CkYIAAAAMAAJ&q=Bowen+H.R.+Social+responsibilities+of+the+businessman&dq=Bowen+H.R.+Social+responsibilities+of+the+businessman&ei=1UPgS7CrHomUNZWr5YML&cd=1>>
- [7] CLARKSON, M. B. E. A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Academy of Management Review* [online]. 1995, roč. 20, č. 1, s. 92-117. [cit. 2009-10-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/258888>>
- [8] *Corporate Social Responsibility (CSR)* [Online]. Brusel: European Commission, 2009. [cit. 2009-10-20] Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>
- [9] *Corruption Perceptions Index 2009* [online] Berlin: Transparency International, 2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table>
- [10] *Country statistical profiles 2009* [online]. Paris: OECD, 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=CSP2009>>

- [11] *Denmark, Sweden still the highest-tax OECD countries* [online]. Paris: OECD [cit. 2010-04-03] Dostupný z WWW:
<http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_34487_41498313_1_1_1_1,00.html>
- [12] *Due diligence* [online]. World-check, 2009. [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW:
<<http://www.duediligence.net/>>
- [13] ERIXON, L. A Swedish Economic Policy -The Theory, Application and Validity of the Rehn-Meidner Model [online] Stockholm: Stockholm University – Department of Economics, 2000 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW:
<http://www.ne.su.se/paper/wp00_13.pdf>
- [14] *ISO SR Trust Fund* [online]. Ženeva: ISO, 2008 [cit. 2009-11-03]. Dostupný z WWW:
- [15] KOPRNICKÁ, K. *Švédský stát blahobytu a jeho trh práce* [Bakalářská práce]. Praha: Univerzita Karlovav Praze – Fakulta sociálních věd, 2005
- [16] KORPI, W. *The working class in welfare capitalism: work, unions, and politics in Sweden*. London: Taylor & Francis, 1978. 448 s. ISBN: 978-07-1008-848-2
- [17] MBARE, O. The role of corporate social responsibility (CSR), in the new economy. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies* [online]. 2006, roč. 11, č. 1, [cit. 2009-11-01]. Dostupný z WWW:
<http://www.ejbo.jyu.fi/articles/0901_5.html>
- [18] *Návrh směrnice ISO 26000* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2009 [cit. 2009-11-15]. Dostupný z WWW:
<http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniEUlegislativy/ISO_DIS_26000_Guidance_on_Social_Responsibility.pdf>
- [19] *OECD* [online]. [cit. 2010-02-03] Dostupné z WWW:
<http://www.oecd.org/document/9/0,3343,en_2649_34487_41498313_1_1_1_1,00.html>
- [20] PETROPOULOS, J. Co-Opting Nazi Germany: Neutrality in Europe During World War II. *Dimensions: A Journal of Holocaust Studies* [online]. 1997, roč. 11, č.1 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW:
<http://www.adl.org/Braun/dim_14_1_neutrality_europe.asp>
- [21] PRSKAVCOVÁ, M. aj. *Společenská odpovědnost firem, lidský kapitál, rovné příležitosti a environmentální management s využitím zahraničních zkušeností*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-436-8.
- [22] ROTHBARD, N. M. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*. 1. vyd. Praha: Liberální Institut, 2001. 144 s. ISBN: 978-80-8638-912-7.

- [23] SCHMIEG, S. *The evolution of CSR* [online]. 2007, [cit. 2009-10-27] Dostupný z WWW: <<http://thinkingshift.wordpress.com/2007/03/27/the-evolution-of-csr/>>
- [24] *Slovník zkratek* [online]. Silmos, 2009. [cit. 2009-11-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.silmos.cz/index.php?doc=tnk136.slovníkzkratek&start=C>>
- [25] *Stakeholder definition* [online]. BusinessDictionary.com, 2009. [cit. 2009-10-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessdictionary.com/definition/stakeholder.html>>
- [26] *Sustainable development* [online]. Brussels: Environment Directorate-General of the European Commission, 2009 [cit. 2009-11-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/environment/eussd/>>
- [27] *Swedish economy statistics* [online]. Woolwich: NationMaster.com, 2009 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <http://www.nationmaster.com/red/country/sw-sweden/eco-economy&b_cite=1>
- [28] *Švédsko: základní informace o teritoriu* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000810/>>
- [29] *Švédsko: ekonomická charakteristika země* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2009-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000810/>>
- [30] *Švédsko: finanční a daňový sektor* [online]. [cit. 2010-01-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-financni-a-danovy-sektor/5/1000810/>>
- [31] *Švédsko: zahraničně politická orientace* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2009 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/svedsko-zahranicne-politicka-orientace/3/1000810/>>
- [32] TAJOVSKÝ, L. aj. Švédský model a jeho vývojové fáze. *Ekonomická Revue*, [online]. 2009, roč.12, č. 1, s. 35-44 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ekf.vsb.cz/shared/uploadedfiles/tic02/VOL12NUM01PAP04.pdf>>
- [33] *The Swedish Information* [online]. Stockholm: Smorgasbord, 2008 [cit. 2010-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.sverigeturism.se/smorgasbord/smorgasbord/industry/dev/>>
- [34] *The World Economic and Social Development* [online] New York: Global Policy Forum, 2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/172/29971.html>>
- [35] *Zpráva ze studijního pobytu ve Švédsku* [online]. Praha: Euroguidance [cit. 2010-04-12] Dostupný z WWW: <<http://www.euroguidance.cz/cz/clanky/zprava-ze-studijniho-pobytu-ve-svedsku.html>>

Bibliografie

- [1] BEVAN, S., et al. *Achieving high performance: CSR at the heart of business* [e-book] London: Patersons. 2004. Dostupný z WWW:
<http://www.theworkfoundation.com/assets/docs/publications/190_Achieving%20high%20performance.pdf>
- [2] BHATTACHARYYA, S.S. et al. A toolkit for designing firm level strategic corporate social responsibility (CSR) initiatives. *Social Responsibility Journal*. 2008, [online] roč. 4 č.3, s. 265-282. Dostupný z WWW:
<www.emeraldinsight.com/10.1108/17471110810892802>
- [3] HAZLETT, S.A., MCADAM, R., MURRAY, L. From quality management to socially responsible organisations: the case for CSR. *International Journal of Quality & Reliability Management*. 2007, [online] roč. 24, č. 7, s. 669 – 682. Dostupný z WWW:
<<http://www.emeraldinsight.com/10.1108/02656710710774665>>
- [4] HEDENBORG, J., ŽÁK, O. *Corporate social responsibility within Swedish small and medium enterprises* [Master thesis]. Kristianstad: Högskolan Kristianstad – Business department, 2009
- [5] HOHNEN, P. *Corporate Social Responsibility – An implementation Guide for Business*. [e-book] Winnipeg: International Institute for Sustainable Development. 2007, Dostupný z WWW: <http://www.iisd.org/pdf/2007/csr_guide.pdf>
- [6] JONES, P., COMFORT, D., HILLIER, D. Corporate social responsibility: a case study of the top ten global retailers. *EuroMed Journal of Business*. 2007, [online] roč. 2, č. 1, s. 23-35. Dostupný z WWW:
<www.emeraldinsight.com/10.1108/14502190710749938>
- [7] MOIR, L. What do we mean by corporate social responsibility? *Corporate Governance*. 2001, [online] roč. 1 č. 2, s. 16-22. Dostupný z WWW:
<www.emeraldinsight.com/10.1108/EUM0000000005486>
- [8] MURILLO, D., LOZANO, J.M. SMEs and CSR: an approach to CSR in their own words. *Journal of Business Ethics*. 2006, [online] roč. 67, č.3, s.227-240. Dostupný z WWW: <<http://www.springerlink.com/content/176gh285666tp363/>>
- [9] VAN MARREWIIJK, M. Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: between agency and communion. *Journal of Business Ethics*. 2003, [online] roč. 44, č. 2/3, s. 95-105. Dostupný z WWW:
<<http://www.springerlink.com/content/t7175m6131691452/>>

Seznam příloh

Příloha A – Průvodní dopis

Příloha B - Print screen přihlašovacího okna

Příloha C – Print screen podoby dotazníku

Příloha D – Draft dotazníku v celém rozsahu

Příloha A – Průvodní dopis

Hello,

my name is Ondrej ZAK and I'm a student of Technical University in Liberec (Czech Republic). I would like to ask you to be part of survey conducted by me in Sweden. This survey is a part of bigger European research about implementation of newly launched norm ISO 26000 and it's aimed at most important companies within each country. I had such a luck to spent very pleasant time at Kristianstad University in Skåne, thus I know that general level of English in Sweden is very high and also that Swedish concern in environment and society is real. Mainly Swedish leadership on field of corporate social responsibility (CSR) is the reason why you recieved this e-mail. I believe that you will find ca. 15 minutes of your valuable time to fill out our questionnaire. If you know someone in your company that would be more suitable respondent for CSR problematics, please forward this e-mail.

The questionnaire you can find under:

[http:// evasys.hkr.se/evasys/online/](http://evasys.hkr.se/evasys/online/)

(There is white space in link please copy it into your browser and erase this gap. It is there due to spam filters, so you could recieve it.)

password: iso26000

Thank you for your participation.

Best regards/Med vänliga hälsningar

Ondrej Zak

Příloha B - Print screen přihlašovacího okna

Příloha C – Print screen podoby dotazníku

Technical University in Liberec Faculty of Economics	Ondrej ZAK Academic research
---	---------------------------------

Information

Name of your company including legal form:

Field of business:

Number of employees (approximately):

Foreign owner in the company:

Please select... ▼

The term Corporate Social Responsibility- CSR is for me:

Please select... ▼

In our company there exists particular position concerning with CSR:

Please select... ▼

Position of a respondent within the company:

☐ CSR Manager	☐ HR Specialist
☐ Owner	☐ Other, please specify

Your position

Příloha D – Draft dotazníku v celém rozsahu

DRAFT	
EvaSys	Application of ISO 26 000 in Sweden
Electric Paper	
Technical University in Liberec Faculty of Economics	Ondrej ZAK Academic research

Mark as shown: ☐ ☒ ☐ ☐ Please use a ball-point pen or a thin felt tip. This form will be processed automatically.

Correction: ☐ ☒ ☐ ☐ Please follow the examples shown on the left hand side to help optimize the reading results.

1. Information

1.1 Name of your company including legal form:

1.2 Field of business:

1.3 Number of employees (approximately):

1.4 Foreign owner in the company: ☐ YES ☐ NO

1.5 The term Corporate Social Responsibility- CSR is for me: ☐ known ☐ unknown

1.6 In our company there exists particular position concerning with CSR: ☐ YES ☐ NO

1.7 Position of a respondent within the company:
☐ CSR Manager ☐ HR Specialist ☐ Owner
☐ Other, please specify

1.8 Your position

2. Corporate social responsibility

2.1 „Firm shouldn't concern just about its profit, but should be also actively involved in the development of the whole society. “ - express extent of your agreement with this quotation
 Definitely YES ☐ ☐ ☐ ☐ Definitely NO

2.2 What is in to your opinion Corporate Social Responsibility - CSR? Please write brief definition:

2.3 Which areas does your company take into consideration within CSR field?
☐ Social pillar (care about employees, co-operation with local community, support of foundations etc.). ☐ Economic pillar (ethical approach, correct negotiation with business partners, transparency etc.). ☐ Ecological pillar (environmental management, energy savings, recycling etc.).

2.4 Divide 100% among three-bottom-line of CSR – according to application in your company. (for instance: If main field of interest in your company is Social Pillar score it 80% and 10% to each from the rest.) Please specify the percentage:

What leads your company to be in coherence with CSR?

2.5 Moral conviction of the owners. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance

2.6 Marketing contributions of CSR tools (support of positive image of the company). Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance

2.7 Approach of competitors in this area, we cannot afford to be behind them. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance

2.8 Internal advantages resulting from the principles of CSR for our company. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance

2.9 Rising pressure of labour unions and State. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance

DRAFT

EvaSys	Application of ISO 26 000 in Sweden	Electric Paper
--------	-------------------------------------	----------------

2. Corporate social responsibility [Continue]

- 2.10 Awareness of the ideas on sustainable development – emergency of environmentally friendly behaviour. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 2.11 Pressure of our business partners (for example implementation of certain norms in a field of ecology) Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 2.12 The need to develop our employees. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 2.13 If there are other reasons, please specify:

- 2.14 Did your company implement some of following norms?
☐ ISO 9001 ☐ EMAS ☐ AA1000 AccountAbility
☐ Investors in People ☐ SA 8000 Social Accountability ☐ ISO 14001

- 2.15 Other related norms, please specify:

3. ISO norm 26 000

- 3.1 Have you ever heard something about ISO 26000 norm? ☐ YES ☐ NO
- 3.2 If YES, where did you get this information?
☐ Newspapers ☐ Trade press ☐ Conference
☐ TV ☐ Internet
- 3.3 If you had other source of information regarding ISO 26 000, could you please specify:

- 3.4 Can you write briefly, what you know about this norm?

- 3.5 Do you know when this norm should be launched? ☐ YES ☐ NO

- 3.6 If your previous answer was YES, could you specify date (year):

Which added value do you suppose the ISO 26000 to have in comparison with current systems of CSR implementation?

- 3.7 It will be the best known norm within CSR field. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.8 It will be accepted by the whole society. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.9 It will be world-wide known. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.10 It will be applicable to all types of organisations, not just to the private companies. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.11 It enables distinction between the social responsible subjects and the others. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.12 It contributes to development of application of CSR tools in the society. Low importance ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ High importance
- 3.13 When will ISO 26000 be ready, do you plan to implement it in your company?
☐ YES, right after the norm will be valid. ☐ YES, but at least one Year after its launching. ☐ YES, but in longer time-horizon.
☐ NO, currently we don't consider implementation of such norm. ☐ NO, we will never implement particular norm.

DRAFT

DRAFT

EvaSys	Application of ISO 26 000 in Sweden	Electric Paper
--------	-------------------------------------	----------------

3. ISO norm 26 000 [Continue]

- 3.14 The norm ISO 26000 won't be certifiable, based on the decision of ISO organization, if this would be your choice, which from the below mentioned would you prefer?
- ☐ I prefer certifiability of the norm, as usual with other ISO norms.
 ☐ Non-certifiability of the norm ISO 26000 by the third party.
 ☐ Other
- 3.15 If your answer in previous point was 'Other', could you specify:
- 3.16 If the norm ISO 26000 would be certifiable, would this change your opinion of its implementation in your company?
- ☐ NO
 ☐ YES
- 3.17 If your previous answer was YES, please re-think and cross your previous answer:
- ☐ YES, we would implement it as soon as possible.
 ☐ YES, but at least one Year after its launching.
 ☐ YES, but in longer time-horizon.
 ☐ NO, currently we don't consider implementation of such norm.
 ☐ NO, we won't ever implement particular norm.
- Contributions of the norm, which confirms/states CSR of our company, we see mostly in:
3.18 Strengthening of the positive image of our company in the region we are active in.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.19 Strengthening of the positive image among business partners (suppliers, buyers, investors).	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.20 Strengthening of the positive image among employees of our company.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.21 Strengthening of the positive image among potential applicants for work in our company.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.22 Strengthening of the positive image of our company, this will lead to increase of revenue.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.23 Gaining new customers, enhancement of market share.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.24 Confirmation of moral and ethical approach of owners and headquarter of the company.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.25 More effective access of our company to CSR issues.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.26 Confirmation of our leading position in CSR in the field we're doing business.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.27 Increasing demand of our customers for ecological and social approach of our company.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
- 3.28 If there is any other possible contribution in implementation of ISO 26 000 norm, please specify:
- 3.29 What should the ISO 26000 norm content/solve, according to you? Brief description:

DRAFT

DRAFT

EvaSys	Application of ISO 26 000 in Sweden	Electric Paper
3. ISO norm 26 000 [Continue]		

What will this norm mean for the whole business environment in general?

3.30 Development of CSR concept among companies, even among Small and Medium Enterprises.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.31 Unification of theoretical and practical approach to CSR.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.32 Fulfilment of goals of the European Union supporting the CSR development.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.33 More effective approach to CSR within concrete companies.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.34 Improvement of environment in the world.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.35 Improvement of companies' approach towards their employees and their work conditions.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.36 Development of co-operation between private held companies and NGOs.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.37 Increase of companies' profitability.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.38 Increase of demand of people regarding ecological and social approach of companies.	Low importance	☐	☐	☐	☐	☐	High importance
3.39 If you'd like to add some possible contribution of the norm, here is free space:							

- 3.40 If we apply ISO 26000 in our company, we will see the main contribution in:
☐ Internal, improvement of CSR activities in our company.	☐ External, norm will enhance positive image of our company.	☐ None, we plan to apply the norm, but don't expect any contributions.
☐ None, we don't want to apply this norm.		

3.41 If you see some other possible contribution to your company, please specify:

3.42 Does your company participate in some kind of competition which honours CSR? ☐ YES ☐ NO

3.43 If your answer in previous question was 'YES', could you please specify:

- 3.44 Do you think, that award in the field of CSR is somehow contributing for your company? Definitely YES ☐ ☐ ☐ ☐ Definitely NO
- 3.45 How many financial resources does your company put into CSR per year?
☐ 0 – 400 000 SEK	☐ 400 000 – 800 000 SEK	☐ 800 000 – 1 200 000 SEK
☐ 1 200 000 – 1 600 000 SEK	☐ 1 600 000 – 2 000 000 SEK	☐ 2 000 000 – 2 400 000 SEK
☐ 2 400 000 – 2 800 000 SEK	☐ 2 800 000 – 3 200 000 SEK	☐ 3 200 000 – 3 600 000 SEK
☐ 3 600 000 – 4 000 000 SEK	☐ 4 000 000 – 4 400 000 SEK	

3.46 If your company doesn't fit in any interval, please specify:

3.47 If you have more to say regarding CSR, please don't hesitate to specify it in here, thank you a lot for your valuable opinions:

3.48 I'm (our company is) interested in results of this research: ☐ YES ☐ NO

DRAFT

DRAFT

EvaSys	Application of ISO 26 000 in Sweden	 Electric Paper
--------	-------------------------------------	--

3. ISO norm 26 000 [Continue]

3.49 If YES, please specify e-mail address, where the results should be sent:

3.50 Are you willing to share your experience
regarding implementation of ISO 26000 in your
company with the Faculty of Economics?

Definitely YES ☐ ☐ ☐ ☐ Definitely NO

Thank you for your participation. In case of any questions please contact me on zak_ondrej@centrum.cz.